Managementletter

Gemeente Rijswijk
Boekjaar 2024

Aanbiedingsbrief

Aan het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Rijswijk
Generaal Spoorlaan 2
2283 GM Rijswijk

Onderwerp: Managementletter 2024
Kenmerk: Concept d.d. 19 december 2024

Geacht college,

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole van boekjaar 2024 van de gemeente Rijswijk rapporteren wij u onze bevindingen uit de interim-controle.

In deze management letter rapporteren wij de bevindingen naar aanleiding van onze controle, de belangrijkste risico's, ons beeld van de interne beheersing, relevante ontwikkelingen in wet- en regelgeving en indien van toepassing andere veranderingen die voor u relevant kunnen zijn. In de bijlage hebben wij een gedetailleerd overzicht opgenomen van onze bevindingen en aanbevelingen.

De bevindingen komen voort uit onze werkzaamheden in het kader van de jaarrekeningcontrole en zijn opgenomen voor zover wij het van belang achten om deze met u te communiceren. De bevindingen en aanbevelingen dienen te worden gelezen als constructieve aanwijzingen voor het college als onderdeel van een continue proces van het veranderen en verbeteren van de beheersing van de organisatie.

Deze management letter is door ons opgesteld voor uw informatie en mag niet zonder onze uitdrukkelijke toestemming geheel of gedeeltelijk aan derden ter beschikking worden gesteld. Wij danken u en uw medewerkers voor de samenwerking en zijn graag bereid tot het verstrekken van nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Ondertekening alleen in definitieve versie

drs. Stefan Turenhout RA

Inhoud

1. Bestuurlijke Samenvatting
2. Kwaliteit interne beheersing
3. IT-omgeving
4. Voorbereiding jaarrekeningcontrole
5. Actualiteiten
6. Bijlagen

1 Bestuurlijke samenvatting

1. Bestuurlijke samenvatting

In dit overzicht is een samenvatting van de belangrijkste punten naar aanleiding van onze werkzaamheden opgenomen.

Onderwerp	Toelichting
Timing van de werkzaamheden	Deze management letter bevat onze bevindingen die zijn gebaseerd op onze werkzaamheden in het kader van de jaarrekeningcontrole voor het jaar eindigend op 31 december 2024. Gedurende de interim-controle zijn de opzet en het bestaan van de interne beheersingsmaatregelen door Baker Tilly beoordeeld.
Algemene conclusie interne beheersing	In 2024 zijn binnen Gemeente Rijswijk verdere stappen gezet om de interne beheersing te verbeteren, met name in de eerste en tweede lijn. Dit hebben wij voor gezien bij de processen rondom personele lasten, subsidies en facilitaire projecten. Doordat een aantal verbeteringen gedurende 2024 is opgepakt, en een aantal verbeteringen nog onderhanden zijn, is de verbeterslag nog niet goed zichtbaar in deze management letter. Ook zien we dat er veel inspassing wordt geleverd om de implementatie van de nieuwe financiële applicatie (ERPx) voor te bereiden. Waar van toepassing geven wij een update over de verbeteringen die zijn ingezet in 2024. Maar onze verwachting is dat we pas in 2025 de échte resultaten zullen zien. Daar zullen wij al deels over rapporteren in het accountantsverslag over boekjaar 2024 en deels in de management letter 2025. Wij hebben geen significante tekortkomingen in uw interne beheersing (AO/IB) geconstateerd, die niet door onze gegevensgerichte controle kunnen worden opgevangen. Wel zien wij dat uw interne beheersingsomgeving nog voor verbetering vatbaar is. In deze management letter geven wij een aantal aanbevelingen mee om te verbeteren. Gelijk aan voorgaand jaar signaleren wij dat bepaalde controles tussen ‘wal en schip’ vallen waardoor er een risico ontstaat op een onvolledige en onnauwkeurige verantwoording. De belangrijkste oorzaken zijn terug te brengen naar de samenwerking tussen afdelingen, kennis van de interne beheersing, eigenaarschap en de vastlegging van processen. Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld onze steekproef op het inkoopproces. Doordat in de basis de vastlegging in het dossier onvoldoende is, kost het veel tijd en inzet van uw organisatie en onze organisatie om de juiste stukken te ontvangen. Ten slotte merken wij dat voor nagenoeg alle aanbevelingen uit voorgaande jaren verbeteringen zijn doorgevoerd en dat de Gemeente serieus aan het werk is met onze aanbevelingen en ons ook meeneemt in de gerealiseerde verbeteringen.

1. Bestuurlijke samenvatting

Onderwerp	Toelichting
IT omgeving	In het kader van onze jaarrekeningcontrole hebben we de interne beheersing rondom uw IT omgeving onderzocht. Wij hebben in dat kader het netwerk en de volgende applicaties bekeken: Key2Financiën, Suites voor sociaal domein en Zorgned. Uit deze IT-audit blijkt dat de applicaties over het algemeen toereikend zijn ingericht. Er zijn enkele aanbevelingen geformuleerd ten aanzien van de zichtbare controle op maatregelen in de IT-omgeving. Ons algemene oordeel is dat de applicaties toereikend zijn ingericht voor ons om gedurende de controlewerkzaamheden op het lijstwerk te kunnen steunen.
Speerpunten audit commissie	Vanuit de bespreking van het controleplan heeft de audit commissie een tweetal speerpunten geformuleerd: 1. Mate van begrotingsdiscipline 2. Controleren van anterieure overeenkomst die ten grondslag ligt aan de wijkontwikkeling Te Werve controleren op doelmatigheid en rechtmatigheid. Voor beide speerpunten voeren wij de werkzaamheden uit tijdens de jaarrekeningcontrole in het voorjaar van 2025. Wij zullen hierover rapporteren in het accountantsverslag.
Voorbereidingen jaarrekeningcontrole 2024	We maken met uw gemeente afspraken over de planning van de jaarrekeningcontrole 2024. Op voorhand identificeren we een aantal onderwerpen met verhoogde aandacht in onze controle. De kwetsbare financiële positie van de gemeente is hierbij belangrijk. Daarnaast betreffen dit de waardering van de grondexploitatie RijswijkBuiten, de nauwkeurigheid van de rechtmatigheidsverantwoording en een getrouwe weergave hiervan, onderbouwing van de prestatielevering van de kosten, de waardering van facilitaire projecten en eventuele voorzieningen en de SiSa-verantwoording. Wij vragen u het controleproces voor de jaarrekening 2024 goed voor te bereiden.
Onderlinge samenwerking	We hebben met de gemeente Rijswijk duidelijke afspraken gemaakt met betrekking tot de controle van de processen / interne beheersing en de jaarrekeningcontrole. Tot heden hebben wij inefficiënties op de aanlevering van de onderbouwing voor de steekproef op de inkopen. De overige afspraken zijn door de gemeente nagekomen.
Actuele ontwikkelingen	Vanuit het oogpunt van onze natuurlijke adviesfunctie in deze management letter hebben we een bijlage opgenomen met actuele ontwikkelingen. Wij vragen u hiervan kennis te nemen en hier indien noodzakelijk rekening mee te houden bij het opstellen van de jaarrekening 2024.

2 Kwaliteit interne beheersing

2. Kwaliteit interne beheersing

Inleiding

Deze managementletter bevat onze bevindingen ten aanzien van de interne beheersing (inclusief de IT-omgeving), die zijn gebaseerd op de onze werkzaamheden in het kader van de jaarrekeningcontrole 2024. Deze werkzaamheden zijn dan ook niet gericht op het geven van een oordeel over de interne beheersing van uw organisatie als geheel.

Een goede interne beheersing maakt dat de risico's voor de organisatie beter beheersbaar zijn en de jaarrekeningcontrole effectiever en efficiënter kan plaatsvinden. Vanuit onze natuurlijke adviesfunctie willen wij bijdragen aan verbetering van uw bedrijfsvoering, onder andere door het analyseren van de IT-omgeving en de bedrijfsprocessen. Voorgaande jaren hebben wij onze bevindingen eveneens met u gedeeld. In deze managementletter geven wij u een update van onze bevindingen.

Onze risicoanalyse richt zich op een betrouwbare totstandkoming van de jaarrekening. Dit betekent dat wij niet alle risico's die voor u als gemeente relevant zijn in onze controle meenemen. De risicoanalyse is een continue proces en stellen wij gedurende de controle indien nodig bij. De belangrijkste bij uw gemeente onderkende risico's en aandachtsgebieden in de controle zijn:

- Onrechtmatige onttrekkingen van middelen;
- Doorbreken AO/B door het management en directie, met name gericht op schattingen ten aanzien van grondexploitaties en voorzieningen;
- Waardering van facilitaire projecten;
- Waardering van grondexploitatie RijswijkBuiten;
- Prestatielevering inkopen;
- Rechtmatigheidsverantwoording;
- Prestatielevering inkopen;
- Verantwoording lasten in het sociaal domein;
- SiSa-verantwoording;
- Mogelijke impact lopende juridische procedure;
- Toekomstige financiële situatie.

In ons accountantsverslag rapporteren wij naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole over bovenstaande punten.

2. Kwaliteit interne beheersing

Ons beeld van uw interne beheersing

Afgelopen periode hebben wij de interimcontrole uitgevoerd, waarbij wij voor verschillende processen gesprekken hebben gevoerd met onder andere de proceseigenaren. Uit onze werkzaamheden is gebleken dat in 2024 verder stappen zijn gezet voor het verbeteren van de interne beheersing binnen Gemeente Rijswijk. Dit zien wij vooral terug in de tweede lijn, waar veel is geïnvesteerd in het in positie brengen van de business controllers. Maar ook de eerste lijn wordt steeds meer versterkt. Deze verbeteringen zien wij vooral terugkomen bij de personele lasten, subsidies en facilitaire projecten.

Over 2023 hebben wij 18 bevindingen gerapporteerd. Wij hebben geconstateerd dat één bevinding is opgelost in 2024. Wij zien dat de gemeente met de overige 17 bevindingen aan de slag is gegaan, waarbij sommige bevindingen onderdeel zijn van een groter project, zoals de implementatie van het nieuwe financieel pakket. Waar van toepassing geven wij een update over de verbeteringen die zijn ingezet in 2024 op de volgende pagina's. Onze verwachting is dat we in 2025 grotere verbeterslagen gaan zien. Daar zullen wij al deels over rapporteren in het accountantsverslag en deels in de management letter 2025.

Wij hebben geen significante tekortkomingen in uw interne beheersing (AO/IB) geconstateerd, die niet door onze gegevensgerichte controle kunnen worden opgevangen. Gelijk aan voorgaand jaar signaleren wij dat bepaalde controles tussen 'wal en schip' vallen waardoor er een risico ontstaat op een onvolledige en onnauwkeurige verantwoording. De belangrijkste oorzaken zijn terug te brengen naar de samenwerking tussen afdelingen, kennis van de interne beheersing, eigenaarschap en de vastlegging van processen. Ook zien wij dat niet binnen elk proces de eerste en tweede lijn goed op elkaar zijn afgestemd. In sommige processen zien wij dat de derde lijn niet of minimaal betrokken is. Voor een overzicht van onze bevindingen bij de three lines verwijzen wij naar pagina's 17 en 18.

Ten slotte merken wij op dat wellicht niet veel bevindingen status "opgelost" hebben gekregen, maar de ambtelijke organisatie is serieus aan het werk gegaan met onze aanbevelingen in 2024 en neemt ons ook goed mee in de plannen en de gerealiseerde verbeteringen. Dit heeft er onder andere toe geleid dat wij geen nieuwe bevindingen hebben over 2024.

2. Kwaliteit interne beheersing

Financieel beheer

We hebben geen nieuwe bevindingen geconstateerd in het huidige boekjaar. Alle drie de openstaande bevindingen van voorgaand jaar zijn onderhanden, één en ander ook in samenhang met de implementatie van het nieuwe financiële pakket.

Sociaal Domein

We hebben geen nieuwe bevindingen geconstateerd in het huidige boekjaar. De bevinding uit voorgaand jaar is onderhanden, maar nog niet afgerond. Wel is gestart met de opschoonactie op de Wmo middelen en is deze naar verwachting op korte termijn afgerond.

Subsidiebaten en -lasten

Zowel de bevinding voor de subsidiebaten als subsidielasten is onderhanden. Vooral met betrekking tot de bevinding op de subsidiebate is de gemeente aan de slag gegaan, onder andere door het opzetten van een projectgroep.

Prioriteit procesbevindingen

Hoog: 4
2023: 5

Gemiddeld: 10
2023: 10

Laag: 3
2023: 3

Inkopen en betalingen

We hebben geen nieuwe bevindingen geconstateerd in het huidige boekjaar. Van de drie openstaande bevindingen uit voorgaand jaar zijn alle bevindingen onderhanden. Dit komt doordat de bevindingen gelijktijdig met implementatie van het nieuwe financiële pakket worden opgepakt.

Voorzieningen

Wij hebben geen nieuwe bevindingen ten opzichte van voorgaand jaar. Onze bevinding op de voorziening riolering uit voorgaand jaar is afgerond. De bevinding over de voorziening voor onderhoud is naar onze mening nog steeds van toepassing.

Facilitair grondbeleid

Wij hebben geen nieuwe bevindingen geconstateerd. De twee bevindingen uit voorgaand jaar zijn nog onderhanden, maar is wel verbetering op zichtbaar. Wij merken dat dit onderwerp binnen de gemeente leeft en veel aandacht naar de verbetering toegaat.

Verhuur

We hebben geen nieuwe bevindingen geconstateerd in het huidige boekjaar. Van de twee openstaande bevindingen uit voorgaand jaar zijn alle bevindingen onderhanden. Ten opzichte van voorgaand jaar hebben hierin geen ontwikkelingen plaatsgevonden.

2. Kwaliteit interne beheersing

Belangrijkste aanbevelingen

In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste aanbevelingen naar aanleiding van onze werkzaamheden opgenomen. Wij hebben per bevinding een beknopte omschrijving opgenomen. Een gedetailleerde beschrijving van de detailbevindingen is opgenomen in bijlage (onderdeel 6 van deze managementletter). De kleur van de het symbool geeft de status van de constatering aan.

- opgelost
- actie ondernomen, maar nog niet afgerond
- geen actie ondernomen
- nieuwe bevinding

#	Proces	Bevinding	Status	Prioriteit 2024	Prioriteit 2023
1	Facilitair grondbeleid	Onvolledig inzicht in activiteiten en bijbehorende bestedingen die ten behoeve van de facilitaire projecten worden uitgevoerd.		Hoog	Hoog
2	Facilitair grondbeleid	Geen inzicht in te verwachten resultaten op projecten door onvoldoende inzicht in toekomstige kosten.		Hoog	Hoog
3	Subsidiebaten	Geen geformaliseerd proces ingericht op de volledige en nauwkeurige verantwoording van subsidiebaten		Gemiddeld	Gemiddeld
4	Voorziening Riolering	Geen geformaliseerd proces ingericht rondom scheiding van de baten en lasten die samenhangen met de verschillende uitgaven met betrekking tot Riolering		-	Gemiddeld
5	Onderhoudsvoorzieningen	Periodieke analyse op uitputting van budgetten in beheerplannen Onderhoud niet geformaliseerd ingericht.		Gemiddeld	Gemiddeld
6	Financieel beheer	Beperkte mogelijkheid tot monitoring vanuit de financiële administratie		Gemiddeld	Gemiddeld
7	Inkopen	Ontbrekende verplichtingenadministratie		Laag	Laag
8	Inkopen	Geen eenduidige registratie inkoopdossiers		Laag	Laag
9	Inkopen	Onderbouwing prestatielevering		Hoog	Hoog

2. Kwaliteit interne beheersing

Vervolg: Belangrijkste aanbevelingen

In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste aanbevelingen naar aanleiding van onze werkzaamheden opgenomen. Wij hebben per bevinding een beknopte omschrijving opgenomen. Een gedetailleerde beschrijving van de detailbevindingen is opgenomen in bijlage (onderdeel 6 van deze managementletter). De kleur van de het symbool geeft de status van de constatering aan.

- opgelost
- actie ondernomen, maar nog niet afgerond
- geen actie ondernomen
- nieuwe bevinding

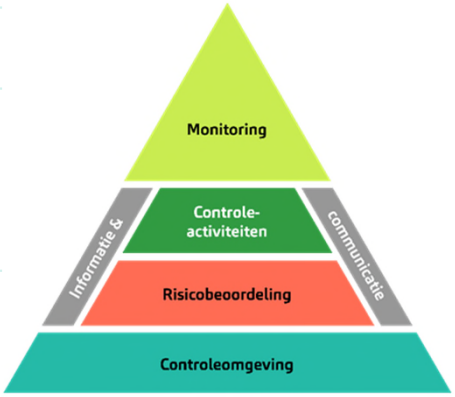
#	Proces	Bevinding	Status	Prioriteit 2024	Prioriteit 2023
10	Financieel beheer	Beperkte inrichting verbijzonderde interne controle		Gemiddeld	Gemiddeld
11	Financieel beheer	Geen zichtbare controle op memoriaalboekingen		Gemiddeld	Gemiddeld
12	Subsidielasten	Controle op subsidieverstrekkingen vindt plaats zonder checklist		Laag	Laag
13	Wmo (ZIN)	Wmo hulpmiddelen in eigendom zitten niet in de administratie		Hoog	Hoog
14	Omgevingsvergunningen	Geen tweede toetsing op de gehanteerde bouwkosten in de vergunningsaanvraag		Gemiddeld	Gemiddeld
15	Grondexploitatie	Onvolledige onderbouwing van uitgangspunten in de grondexploitatie		Gemiddeld	Hoog
16	Parkeerbelasting	Monitoring volledigheid parkeeropbrengsten		Gemiddeld	Gemiddeld
17	Verhuur	Geen zichtbare controle op de volledigheid van het contractenregister		Gemiddeld	Gemiddeld
18	Verhuur	Geen eenduidige werkwijze binnen het verhuurproces		Gemiddeld	Gemiddeld

2. Kwaliteit interne beheersing

Waarnemingen controleomgeving

De controleomgeving vormt de basis voor de opzet en effectieve werking van de processen binnen uw organisatie. Onderstaand hebben wij onze waarnemingen ten aanzien van de verschillende elementen van de controleomgeving weergegeven. Naar ons oordeel biedt de controleomgeving een goede basis voor de interne beheersing als geheel.

	Elementen controleomgeving	Waarnemingen
1	Monitoring	• De raad houdt actief toezicht.
2	Informatie & communicatie	• Tussentijdse rapportages zijn tijdig beschikbaar en worden gedeeld met het college en de raad.
3	Controleactiviteiten	• Ons algemene beeld is dat de belangrijkste processen voldoende zijn ingericht. Middels de tussentijdse rapportages worden afwijkingen onderkend en waar nodig vindt bijsturing plaats.
4	Risicobeoordeling	• Er is een frauderisicoanalyse opgesteld in 2023. Hierin worden de belangrijkste frauderisico's per proces genoemd aan de hand van de fraudedriehoek. In 2024 is deze niet ge-update. • Per proces is een risico-inschatting gemaakt in het kader van de interne controlewerkzaamheden. • De directie is op de hoogte van de belangrijkste risico's en streeft ernaar deze te ondervangen door passende interne beheersingsmaatregelen in te stellen.
5	Controleomgeving	• Er is sprake van oogtoezicht door het management en de directie • Primaire functiescheiding is ingericht. • Interne gedragscode wordt nageleefd. • Positieve cultuur en sfeer op de werkvloer.

2. Kwaliteit interne beheersing

Beheersing fraude- en corruptierisico's

Als onderdeel van de interim-controle hebben wij beoordeeld of ten aanzien van de belangrijkste fraude- en corruptierisico's beheersingsmaatregelen zijn getroffen en in hoeverre wij kunnen steunen op deze maatregelen.

#	Fraude-/corruptierisico	Beheersingsmaatregel
1	Het risico op een afwijking van materieel belang als gevolg van het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management.	Er is een vier-ogen principe op memoriaalboekingen, maar niet voldoende zichtbaar op basis waarvan een memoriaalboeking wordt goedgekeurd. Ook wordt het vier-ogen principe niet toegepast in de financiële administratie, maar in de aanlevering van de stukken. Daardoor is er geen controle op het invoeren van de memoriaalboeking in de financiële administratie.
2	Het risico op onrechtmatige onttrekkingen van middelen.	Via de procuratieregeling in het betaalpakket is functiescheiding bij betaling afgedwongen. Hierbij is geen zichtbare controle op bankrekeningnummer. Er wordt wel gewerkt met hash totalen, deze controleren wij als onderdeel van onze gegevensgerichte werkzaamheden. Crediteurstamgegevens: Mutaties van crediteurstamgegevens dienen altijd door 2 autorisaties te worden goedgekeurd. Echter is er niet in het systeem zichtbaar waar de controle op is uitgevoerd. Zodoende zullen wij dit ook nader gegevensgericht controleren.

Voor beide risico's zijn beheersingsmaatregelen ingericht, echter deze dekken ofwel het risico niet volledig af, ofwel hebben wij van geconstateerd dat deze onvoldoende specifiek zijn om op te kunnen steunen. Voor beide risico's hebben wij daarom het restrisico op hoog gezet en zullen wij aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden op verrichten. Naar aanleiding van de interim-controle hebben wij geen aanwijzingen voor mogelijke fraude of corruptie.

2. Kwaliteit interne beheersing

Samenwerking en inrichting van de Verbijzonderde Interne Controle

Onderwerp	Omschrijving
Samenwerking	Als voorbereiding op de interim-controle hebben wij een evaluatie gedaan van het controleproces van voorgaand jaar en zijn er tussen ons en de gemeentelijke organisatie heldere afspraken gemaakt over de verwachtingen voor het controleproces van 2024 (bijvoorbeeld ten aanzien van inkopen en aanbestedingen). Tijdens de interim-controle hebben wij in een prettige en op constructieve wijze samengewerkt met de gemeente. Vanuit de gemeente hebben wij één centraal aanspreekpunt en dat werkt erg prettig. Ook de samenwerking met Financiën en Concerncontrol verloopt op een fijne wijze. Belangrijke elementen in de samenwerking hierbij zien onder andere toe op: • proactieve afstemming van belangrijke aandachtsgebieden, bijvoorbeeld ten aanzien van de detailcontroles op de inkopen; • tijdig wordt initiatief genomen vanuit de gemeente over bijzonderheden, bijvoorbeeld over de wens om urenschrijven te gaan implementeren en de gevolgen voor de jaarrekeningcontrole; • inspanning om te zorgen dat alle gewenste informatie op een adequate wijze en voor aanvang van de controle aanwezig is • bereidheid en beschikbaarheid van medewerkers om onze vragen op een adequate wijze en tijdig te beantwoorden.
Inrichting en kwaliteit VIC	Een belangrijk onderdeel van de interne beheersing is de (verbijzonderde) interne controlefunctie. Binnen gemeente Rijswijk is afgelopen tijd veel geïnvesteerd in de ontwikkeling van de eerste en tweede lijn. Zo zijn afgelopen jaar veel nieuwe business controllers gestart om de tweede lijn in positie te krijgen. Wij zien dat de VIC-functie binnen bepaalde processen geen of zeer geringe rol heeft. Ook zien wij dat binnen bepaalde processen de derde lijn is verschoven naar Financiën. In de gevallen dat deze functie naar Financiën is verschoven, zien wij dat de derde lijn onvoldoende wordt opgepakt. Wij adviseren u om te herevalueren per proces welke team het beste de derdelijns controle kan uitvoeren zodat de kwaliteit van voldoende niveau wordt. Wat betreft interne controle is er per proces een werkprogramma beschikbaar waarin risico's, toetspunten en werkzaamheden worden uitgewerkt. Er wordt momenteel gewerkt aan een overkoepelend interne controleplan, ook in het kader van de Rechtmatigheidsverantwoording. In onze opties bevat een kwalitatief goed intern controleplan een opbouw die gebaseerd is op de financiële omvang van posten en stromen, waarin deze posten en stromen vervolgens worden gekoppeld aan relevante wet- en regelgeving en waarin de daaruit voortkomende relevante risico's zijn gedefinieerd. Wij adviseren u dit mee te nemen in de uitwerking van uw interne controleplan.

2. Kwaliteit interne beheersing

Samenwerking en inrichting van de Verbijzonderde Interne Controle (vervolg)

Onderwerp	Omschrijving
Inrichting en kwaliteit VIC	Uitvoerend zien wij verdere verbetermogelijkheden voor de VIC functie in het nauwkeurig vastleggen van gegevens in de rapportage van bevindingen. Zo merkten wij op dat de rapportage voor het Sociaal Domein verouderde gegevens bevatte. Het is belangrijk dat de gegevens in de rapportage aansluiten bij de onderliggende dossiers.
Three lines Model	Op de volgende pagina hebben wij de three lines uitgewerkt voor relevante processen. Dat wil zeggen dat wij binnen de processen nagaan op welk niveau in de organisatie de interne beheersmaatregelen worden ondervangen. De volgende niveaus worden hierbij onderkend: • 1e lijn: in het primaire proces, onder de verantwoordelijkheid van de proceseigenaar. • 2e lijn: in de ondersteunende processen zoals financiën en control, waarbij de checks en balances zijn ingericht om fouten te signaleren. • 3e lijn: in uw verbijzonderde interne controle achteraf. Op de volgende pagina is zichtbaar dat de 3de lijn bij een aantal processen nog niet betrokken is. Afgelopen periode is hard gewerkt aan de verbetering van de 1e en 2e lijn. De 3e lijn had hierbij een stimulerende rol, waarbij zij vanuit hun expertise hebben geadviseerd over het inrichten van de interne controles in de 1e en 2e lijn. We zien dat, nu de 1e en 2e lijn meer robuust zijn ingericht, er meer aandacht komt voor het inrichten van de 3e lijn om te laten aansluiten met de 1e en 2e lijn. Hierbij worden afgewogen keuzes gemaakt om niet bij elk proces intensief betrokken te zijn vanuit de 3e lijn. Dit is natuurlijk een mogelijkheid, maar wij adviseren om dit wel te laten terugkomen in het overkoepelende interne controleplan om zo ook College en Raad hierover te informeren.

2. Kwaliteit interne beheersing

Nr.	Proces	1e lijn	2e lijn	3e lijn	Toelichting
1	Inkopen en betalingen	🟡	🟡	🟡	De beheersing rondom vastlegging van de prijs en prestatielevering is nog onvoldoende om hierop te kunnen steunen binnen de eerste en tweede lijn. Wij signaleren dat de kennis van de prestatieleveringen nog beperkt binnen de organisatie aanwezig is. De derde lijn wordt momenteel ingevuld door Financiën. Maar vanuit Financiën is de kennis en ervaring onvoldoende, ondanks dat hier hard aan is gewerkt in 2024 door de gemeente. Dit heeft ook deels te maken met het feit dat er aan andere onderwerpen meer prioriteit is gegeven, zoals de implementatie van het nieuwe financiële pakket.
2	Aanbestedingen	🟡	🟢	🟢	De spendanalyse die door de organisatie wordt opgezet is in basis toereikend. Met de implementatie van het nieuwe financiële pakket per 1-1-2025 zal verdere opvolging worden gegeven aan de bevinding over de verplichtingenadministratie. We hebben nog aantal aanbevelingen voor de spendanalyse, hiervoor verwijzen wij naar sectie 4 van deze management letter.
3	Lonen en salarissen	🟢	🟢	⚫	Het reguliere personeelsproces (indienst, uitdienst, mutaties) verloopt goed. Echter de koppeling tussen financiële administratie en salarisadministratie is onvoldoende, dit kwam naar voren in de jaarrekeningcontrole 2023 door een groot aansluitingsverschil. Voor jaarafsluiting 2024 zijn stappen gezet, hier zullen wij naar kijken in het voorjaar 2025. De VIC heeft geen actieve rol in de interne controle op het personeelsproces.
4	Subsidieverstrekkingen	🟡	🟡	🟡	Op dit moment wordt de checklist voor volledigheid en vergelijkbaarheid bij het verstrekken van subsidies binnen de gemeente Rijswijk nauwelijks gebruikt. Dit heeft meerdere oorzaken. Het streven is om dit op te lossen met het aanpassen van de subsidieverordening. De uitdaging is dat het over verschillende afdelingen heengaat en er is geen procescoördinator. Daarom wordt nu een verbeterplan opgesteld, die bij de Raad wordt ingebracht. De derde lijn wordt ingevuld door team Financiën. Ook hierbij zien wij dat Financiën voornamelijk fungeert als “doorgeefluik” in plaats van zelf een interne controle uit te voeren op de aanlevering.
5	Grondexploitaties	🟢	🟡	⚫	Gezien de beperkte omvang van de projectorganisatie is functiescheiding niet altijd mogelijk binnen de 1e of 2e lijn. Wij signaleren wel een gedegen 2e lijn controle op de grondverkopen, echter ontbreekt een ‘onafhankelijke’ interne toetsing op de juiste uitgangspunten in de waardering. Dit is een bewuste keuze vanuit de Gemeente Rijswijk doordat vanuit VIC geen expertise in huis is om het op zijn waarde te beoordelingen vanwege gebrek aan marktkennis. Daarom besloten om de interne controle uit te besteden aan ons als accountant.
6	Belastingen	🟡	🔴	⚫	Vanuit de eerste lijn worden aantal controles uitgevoerd bij de jaarrekening, zoals gegevensgerichte cijferanalyses. Tweede lijn is met name rood doordat geen toetsing plaatsvindt op de informatie aangeleverd door de externe partijen op de parkeeropbrengsten. Derde lijn heeft een minimale rol in de belastingen.
7	Participatiewet	🟢	🟢	🟢	Wij constateren dat de tweedelijnscontrole in het boekjaar 2024 zijn uitgevoerd in overeenstemming met de afspraken die hierover gemaakt zijn. De tweede lijn zoals deze binnen de gemeente Rijswijk wordt uitgevoerd is echter primair gericht op kwaliteit en niet specifiek op interne beheersing. Om ook een oordeel over de rechtmatigheid bij de jaarrekening te kunnen geven zijn daarnaast dossiercontroles uitgevoerd. Momenteel richt Gemeente Rijswijk zich op doorontwikkeling van de interne controle binnen het Sociaal Domein. Dit betekent minder focus op detailcontroles, maar meer focus op bijvoorbeeld uitvallijsten.

🟢 Geen bevinding met kans op materiële fouten, enkel aanbeveling ter verdere optimalisatie

🟡 Eén of enkele bevindingen met geringe impact resterend

🔴 Meerdere bevindingen en aanbevelingen met mogelijke grote impact

⚫ Niet betrokken bij het proces

2. Kwaliteit interne beheersing

Nr.	Proces	1e lijn	2e lijn	3e lijn	Toelichting
8	Jeugdwet ZIN	●	●	●	Wij constateren dat de tweedelijnscontrole in het boekjaar 2024 zijn uitgevoerd in overeenstemming met de afspraken die hierover gemaakt zijn. De tweede lijn zoals deze binnen de gemeente Rijswijk wordt uitgevoerd is echter primair gericht op kwaliteit en niet specifiek op interne beheersing. Om ook een oordeel over de rechtmatigheid bij de jaarrekening te kunnen geven zijn daarnaast dossiercontroles uitgevoerd.
9	Wmo ZIN	●	●	●	Wij constateren dat de tweedelijnscontrole in het boekjaar 2024 zijn uitgevoerd in overeenstemming met de afspraken die hierover gemaakt zijn. De tweede lijn zoals deze binnen de gemeente Rijswijk wordt uitgevoerd is echter primair gericht op kwaliteit en niet specifiek op interne beheersing. Om ook een oordeel over de rechtmatigheid bij de jaarrekening te kunnen geven zijn daarnaast dossiercontroles uitgevoerd.
10	Omgevingsvergunningen	●	●	●	Wij constateren dat de functiescheiding in dit proces niet duidelijk is ingericht, waardoor de financiële administratie zelf een deel van de uitvoering van dit proces heeft opgepakt. Wij adviseren de verantwoordelijkheden en bevoegdheden in dit proces te beoordelen en toe te wijzen. In 2024 zijn stappen gezet binnen het primaire proces gericht op de betrouwbaarheid van de bouwsommen. Tweede lijn toetst per jaareinde de bouwsommen. Vanuit de VIC kunnen vervolgens aantal dossiers worden getrokken. Dat wordt op dit moment niet gedaan.
11	Huren en pachten	●	●	●	Momenteel lopen er een aantal trajecten met als doel om de vastgoedorganisatie van Rijswijk naar een kwalitatief hoger plan te tillen, waaronder het specifiëren van verantwoordelijkheden en bevoegdheden binnen dit proces. Bij de jaarrekeningcontrole in het voorjaar 2024 wordt dit hopelijk meer duidelijk, maar tot heden is dat onvoldoende zichtbaar voor ons. Derde lijn heeft momenteel geen rol in huren en pachten.
12	Facilitaire projecten	●	●	●	De spelregels voor het verantwoorden van facilitaire projecten zijn gedurende 2024 aangepast. In de spelregels is onder andere duidelijk vastgelegd wat de verschillende verantwoordelijkheden zijn van de functionarissen binnen het proces van facilitaire projecten. Wij merken hierbij een grote vooruitgang in dit proces, maar constateren hierbij dat de implementatie nog niet is afgerond. VIC is nog niet betrokken bij facilitaire projecten. De wens is om hierbij wel betrokken te raken als VIC.
13	Voorzieningen	●	●	●	Wij constateren dat de monitoring op de uitputting van de onderhoudsvoorzieningen nog niet toereikend is gewaarborgd in de interne beheersing van de gemeente. Hierdoor bestaat het risico dat niet tijdig worden bijgestuurd, doordat niet zichtbaar is dat de werkelijke onderhoudskosten mogelijk hoger zijn dan begroot is op basis van de beheerplannen. Vanuit de gemeente is wel aangegeven dat jaarlijks een onderhoudsplan wordt opgesteld en dat hierbij verschillen met het lange termijn plan duidelijk worden. Hierop wordt echter het lange termijnplan niet aangepast. De VIC heeft geen rol in dit proces. Bij de overige voorzieningen hebben wij geen opmerkingen.
14	Subsidiebaten	●	●	●	De gemeente Rijswijk heeft in januari 2024 een projectgroep gestart met de inrichting van een proces voor verwerving en verantwoording van externe subsidies en het hierbij benodigde instrumentarium. Onder begeleiding van een externe expert, Ignite-Group, is gewerkt aan een handboek dat de rollen, taken en verantwoordelijkheden beschrijft voor het te implementeren proces. De VIC functie is hierbij niet verder betrokken.

Uit bovenstaande beeld komt naar voren dat wij nog niet optimaal op de processen kunnen steunen maar in samenwerking met de VIC grotendeels een gegevensgerichte aanpak hanteren. Wij bespreken uiteraard graag met u de mate van beheersing en het gewenste ambitieniveau.

2. Kwaliteit interne beheersing

Rechtmatigheidsverantwoording

In onderstaand model hebben wij voor de belangrijke onderdelen van de rechtmatigheidsverantwoording de huidige status opgenomen met eventueel een aanbeveling.

Nr.	Onderdeel	Status	Toelichting
1	Vaststellen normenkader 2024	🟢	Het normenkader 2024 wordt vastgesteld door de raad in december 2024. Wij hebben het concept ingezien en hebben hier geen verdere opmerkingen bij. Na vaststelling akkoord.
2	Vaststellen controleprotocol 2024	🟢	Het controleprotocol is vastgesteld in 2023 voor onbepaalde periode
3	Vaststellen geactualiseerde financiële verordening, controleverordening (inclusief verantwoordingsgrens en nadere duiding begrotingsrechtmatigheid	🟢	De financiële verordening is vastgesteld in 2023 voor onbepaalde periode. Er wordt geen controleverordening gehanteerd binnen Gemeente Rijswijk.
4	Actueel intern controleplan	🟡	Voor 2024 hebben wij de individuele controle plannen per geïdentificeerd proces ontvangen, waarbij een overkoepelend plan ontbreekt. Momenteel wordt gewerkt aan overkoepelend plan en deze komt in 2025 beschikbaar.
5	Bepalen posten en stromen in scope (t.o.v. verantwoordingsgrens)	🟡	Momenteel op basis van omvang en risico-inschatting. Dit kan verder uitgebreid worden met complexiteit, subjectiviteit en overige overwegingen.
6	Actuele risicoanalyse per proces in scope	🟢	Voor 2024 hebben wij de individuele controle plannen per geïdentificeerd proces ontvangen. Hierin staan ook de risicoanalyses per proces opgenomen.
7	Actuele procesbeschrijving met beheersingsmaatregelen	🟢	Hiervoor hebben wij tijdens de interim gesprekken gevoerd. Hiermee bespreken wij de mogelijke wijzigingen. Per proces heeft de gemeente ook procesbeschrijvingen uitgewerkt, hier maken wij geen gebruik van in onze controle.
8	Uitgewerkt toetsingskader	🟢	Het toetsingskader welke van belang is voor het specifieke proces wordt genoemd in de verschillende controle plannen.
9	Actuele controlewerkprogramms’s	🟢	Voor 2024 hebben wij de individuele controle plannen per geïdentificeerd proces ontvangen. Hierin staan ook de controlewerkprogramma’s opgenomen.

3 IT omgeving

3. IT omgeving

Algemeen

Wij hebben de beheersing van de IT-omgeving van de gemeente Rijswijk onderzocht. Hierbij hebben wij gekeken naar het algemene netwerk, Key2Financiën, ZorgNed en Suites Sociaal Domein. Bij onze werkzaamheden hebben wij aandacht besteed aan toegangsbeveiliging, wijzigingsbeheer, continuïteit en beveiliging en overige onderwerpen.

In 2025 wordt een nieuw financieel pakket geïmplementeerd (ERPx). Het implementatietraject heeft ook van ons als accountant specifieke aandacht. In het kader van de voorbereiding op de jaarrekeningcontrole op pagina 25 gaan we hier nader op in.

Toegangsbeveiliging

Logische toegangsbeveiliging gaat om authenticatie en autorisatie. Authenticatie verifieert de identiteit van de gebruiker, autorisatie stelt de toegangsrechten voor de gebruikers vast. Voor alle applicaties hebben wij vastgesteld dat toegangsbeveiliging voldoende is ingericht, waarbij wij voor Key2Financiën nog aanbevelingen zien. Deze zullen echter vervallen bij de implementatie van het nieuwe financiële pakket per 1 januari 2025.

Wijzigingsbeheer

Bij het toetsen van wijzigingsbeheer wordt vastgesteld dat wijzigingen aan de applicatie op gestructureerde en gecontroleerde wijze worden doorgevoerd. Voor alle applicaties hebben wij vastgesteld dat hiervoor een procedure is ingericht en dat deze ook wordt gevolgd in de praktijk.

Continuïteit en beveiliging

Onder de noemer continuïteit en beveiliging krijgen wij inzicht in de beheersing van risico's gericht op continuïteit van de bedrijfsvoering en de IT systemen. Voor continuïteit is het met name belangrijk om zo snel mogelijk weer "up and running" te zijn. Aangezien het netwerk bij de gemeente Delft is belegd hebben wij een deelwaarneming op locatie bij hen uitgevoerd. Hier zijn geen verhoogde risico's naar voren gekomen. Wij concluderen daarom dat Gemeente Rijswijk voldoende in staat is om bij discontinuïteit de IT systemen en de bedrijfsvoering te herstellen binnen korte tijd.

Overige onderwerpen

Het is voor ons van belang om inzicht te krijgen in de verantwoordelijkheden die binnen de organisatie zijn ingericht – of met andere organisaties overeen zijn gekomen (uitbesteding) – ten aanzien van de beheersing van de IT-omgeving. In het geval van de gemeente Rijswijk wordt in hoge mate gesteund op de leverancier van het netwerk en leverancier van de relevante applicaties. Hierbij vinden wij het belangrijk dat afspraken voldoende duidelijk zijn beschreven in de Service Level Agreements en overige beleidsstukken. Wij concluderen dat dit binnen Gemeente Rijswijk voldoende is geformaliseerd en dat met leveranciers een wederzijdse verstandhouding is over de rechten en verantwoordelijkheden van elk van de partijen.

Detailbevindingen

Voor de detailbevindingen bij de verschillende IT applicaties verwijzen wij naar de bijlage.

4

Voorbereiding jaarrekening-controle

4. Voorbereiding jaarrekeningcontrole

Inleiding

Om aan uw behoeften te kunnen voldoen en om het proces voor de jaareinde controle efficiënt te laten verlopen vinden wij het belangrijk om vooraf afspraken te maken, het proces regelmatig te evalueren en onze bevindingen met u te delen.

Planning

Wij starten met de jaarrekeningcontrole op 21 april 2025. Om de jaarrekeningcontrole efficiënt te laten verlopen is het belangrijk dat vóór deze datum een concept jaarverslag en jaarrekening inclusief sluitende controledocumentatie aanwezig is. Voor de benodigde controledocumentatie (het balansdossier) zullen wij een aparte PBC lijst aanleveren, inclusief deadlines voor de aanlevering van de documentatie.

Steekproeven

Gedurende het jaar hebben wij al steekproeven uitgevoerd voor inkopen en sociaal domein. Voor aanvang van de jaareinde controle zullen wij de steekproeven voor inkopen en sociaal domein uitzetten voor de resterende periode. Hiervoor is het noodzakelijk dat u tijdig de administratie afsluit en de auditfile aan het controleteam verstrekt. Voor de overige processen zullen wij gedurende de jaarrekeningcontrole de steekproeven trekken.

Kwaliteit van cruciaal belang

Voor een efficiënte controle en korte doorlooptijd is van cruciaal belang om een interne kwaliteitscheck uit te voeren op de door uw medewerkers aangeleverde stukken. Dit voorkomt onnodige vragen en uitzoekwerk gedurende de jaarrekeningcontrole.

Onze verwachtingen

Om een kwalitatief goede en efficiënte controle uit te voeren verwachten wij van u:

- Complexe vraagstukken worden vooraf met ons afgestemd op basis van uw eigen standpunt;
- Tijdige aanlevering van de (volledige) jaarrekening aansluitend met uw administratie en het concept jaarverslag;
- Maximaal twee versies van het jaarverslag en de jaarrekening (concept en definitief);

4. Voorbereiding jaarrekeningcontrole

Onze verwachtingen (vervolg)

- Tijdige en volledige aanlevering van het balansdossier volgens de PBC lijst;
- Uw medewerkers zijn voldoende beschikbaar om vragen (tijdig) te beantwoorden;
- Na het opmaken van de jaarrekening wordt niet meer geboekt in de administratie van het te controleren boekjaar.

Aandachtspunten vanuit accountantsverslag 2023 voor jaarrekening 2024

In ons accountantsverslag over boekjaar 2023 hebben wij aandacht gevraagd voor een aantal onderwerpen. Wij verzoeken hier kennis van te nemen in voorbereiding op de jaarrekeningcontrole over boekjaar 2024. De onderwerpen waren:

- **Rechtmatigheidsverantwoording**; wij hebben meerdere aanbevelingen gedaan voor het voorwaarden- en begrotingscriterium. Bij het voorwaardencriterium ging dit met name over het opknippen van opdrachten en het volgen van de spoedprocedure. Bij het begrotingscriterium waren onze aanbevelingen gericht op invulling geven aan tijdigheid en acceptabel. Wij vragen hier uw aandacht voor.
- **Specifieke uitkeringen**; tijdens de jaarrekeningcontrole 2023 hebben wij veel extra tijd besteed aan de SiSa-verantwoording. Inmiddels zijn wij reeds meegenomen in de verantwoording over 2024. Maar wij willen u vragen ons actief te blijven informeren over de verantwoording van de SiSa-regelingen en ons te betrekken bij knelpunten.
- **Inzicht in parkeeropbrengsten**; binnen gemeente Rijswijk wordt gebruik gemaakt van meerdere externe partijen om de opbrengsten voor parkeren te incasseren. Wij merkten op dat de beheersing hierop onvoldoende is. Inmiddels hebben wij begrepen dat hier verbeteracties op zijn gezet in 2024. Wij zullen deze beoordelen tijdens de jaarrekeningcontrole.
- **Onderbouwing financiële situatie facilitaire projecten**; in 2023 heeft de gemeente verbeterstappen gezet voor onderbouwing van de financiële situatie per balansdatum. In 2024 hebben wij gesprekken gevoerd om dit verder aan te scherpen en begrepen dat verdere verbeteringen worden doorgevoerd de komende maanden. Wij zullen de financiële situatie en de gezette verbeterstappen bespreken tijdens de jaarrekeningcontrole.
- **Financiële positie vanaf “ravijnjaar 2026”;** wij zijn in het voorjaar 2024 meegenomen in de bezuinigingsmaatregelen om het tekort vanaf het “ravijnjaar 2026” terug te dringen. Ook zijn wij geïnformeerd over de communicatie met Provincie Zuid-Holland over hun toezichthoudende functie op de gemeente. Tijdens de jaarrekeningcontrole gaan wij hier nogmaals over in gesprek met de gemeente.

4. Voorbereiding jaarrekeningcontrole

Aandachtspunten vanuit accountantsverslag 2023 (vervolg)

- **Onderbouwing prijs en prestatie inkoopfacturen**; in 2023 hebben wij aanbevelingen gedaan om de prijs en prestatie op inkoopfacturen goed te kunnen onderbouwen. In 2024 zijn stappen gezet maar tijdens de interimcontrole merken wij dat dit proces nog niet op orde is. Graag uw aandacht hiervoor richting de jaarrekeningcontrole.

Gebruik van data-analyse

Om te komen tot een efficiënte en effectieve controle maken wij gebruik van data-analyse. Onderstaand hebben wij een overzicht opgenomen van de geplande data-analyses. Afhankelijk van de bevindingen naar aanleiding van de data-analyses, voeren wij waar nodig aanvullende (gegevensgerichte) werkzaamheden uit.

Analyse	Effect op de controle
Journal entry testing op basis van auditfile	Door het inlezen van de auditfile in onze data factory, krijgen wij snel en diepgaand inzicht in de financiële transacties binnen uw organisatie.
Bankanalyse uitgaande betalingen	Door het inlezen van de CAMT.053 en SEPA bestanden in onze data factory, krijgen wij snel en diepgaand inzicht in alle uitgaande betalingen die zijn verricht vanuit de betaalomgeving van de BNG.

Implementatie nieuwe financiële pakket (Unit4/ERPx)

Momenteel is de Gemeente Rijswijk druk bezig met de implementatie van het nieuwe financiële pakket, te weten Unit4. Dit pakket zal in gebruik genomen worden per 1 januari 2025. Vanuit IT advisory zijn wij als adviespartner betrokken bij de implementatie. Hierdoor hebben wij vroegtijdig kunnen adviseren omtrent keuzes die gemaakt moesten worden. Vanwege onze onafhankelijkheid zijn wij vanuit het audit team hier niet bij betrokken geweest maar wij hebben vernomen dat de implementatie goed verloopt. De impact van de implementatie op de jaarrekeningcontrole 2024 is nog beperkt. De jaarrekening over boekjaar 2024 wordt nog opgesteld vanuit het oude financiële pakket. Wel zullen wij voor onze werkzaamheden op de overlopende posten het nieuwe pakket nodig hebben. Daarom kijken wij ook vanuit IT audit alvast mee met het nieuwe financiële pakket om betrouwbaarheid lijstwerk vast te stellen. Door de implementatie van het nieuwe pakket zullen meerdere bevindingen opvolging krijgen. Waar dit van toepassing is, staat dit per bevinding opgenomen in de bijlage. Ten slotte merken wij op dat de implementatie voor verhoogde werkdruk bij de ambtelijke organisatie zorgt om de verschillende P&C producten (jaarrekening, kadernota, begroting) tijdig af te ronden. Wij verzoeken de ambtelijke organisatie ons hier goed in te blijven meenemen en aan te geven als iets niet haalbaar is.

5 Actualiteiten

5. Actualiteiten

Rechtmatigheidsverantwoording

Met ingang van verslagjaar 2023 hebben gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen in de jaarrekening. Met de aangepaste wetgeving streefde de overheid naar meer transparantie en controle op de uitgaven. Inmiddels zijn, zo goed als, alle jaarrekeningen 2023 afgetekend en zijn de eerste ervaringen met de rechtmatigheidsverantwoording duidelijk geworden. Uit de eerste evaluatie blijkt dat de rechtmatigheidsverantwoording nog niet zoveel toegevoegde waarde heeft gecreëerd voor de Raad als van tevoren was gehoopt. Het échte gesprek tussen het college en de Raad is in veel gevallen uitgebleven. Daarnaast blijkt dat de afweging van tijdigheid van begrotingsafweging op verschillende manieren is toegepast. Om hier voor 2024 meer duidelijkheid over te geven is de Kadernota Rechtmatigheid aangepast. De belangrijkste wijzigingen hierin zijn:

- de voorbeeldtabel die op 20 november 2023 op de website van de Commissie BBV is opgenomen als voorbeeld voor het inzichtelijk maken van (begrotings-) onrechtmatigheden in de rechtmatigheidsverantwoording is gewijzigd en nu dus opgenomen in de Kadernota zelf (pag. 34 en 35);
- een verduidelijking van wanneer overschrijdingen ten aanzien van wel of niet tijdig melden als onrechtmatig worden beschouwd en wanneer welke begrotingsonrechtmatigheden als gevolg van overschrijding van lasten en/of investeringen als acceptabel (passend in het beleid) worden beschouwd: dus wel onrechtmatig, maar acceptabel (pag. 33);
- een tekstuele aanpassing in de modelverantwoording ten aanzien van de geconstateerde bevindingen, specifiek in relatie tot de omvang van niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten, lasten en balansmutaties en welk deel acceptabel is op basis van de vastgestelde afspraken (zie pag. 42). Wij vragen u deze hanteren in de jaarstukken 2024;
- een aangepast hoofdstuk 2 om het bestuurlijk belang van rechtmatigheid voor raadsleden te verduidelijken;
- het niet meer in de rechtmatigheidsverantwoording opnemen van geconstateerd misbruik waarbij het M&O beleid is toegepast en heeft geleid tot bijvoorbeeld terugvorderingen en het opleggen van sancties. De jaarrekening is in deze situatie immers getrouw en de financiële effecten van het misbruik zijn teniet gedaan. Wel dient via de paragraaf bedrijfsvoering inzicht te worden gegeven in de aard en (financiële) impact van het bij de gemeente geconstateerde misbruik.

Voor de volledigheid merken wij op dat tot op heden het BBV en BADO nog niet zijn aangepast.

5. Actualiteiten

Impact van duurzaamheidsverslaggeving steeds beter zichtbaar

Met de invoering van de verplichte verantwoording over duurzaamheid / ESG in de jaarrekening van grote ondernemingen per 1 januari 2025 zien wij de aandacht hiervoor bij gemeenten ook sterk toenemen. Beleidsmatig zien we dit concreet terug in initiatieven zoals bijvoorbeeld ‘Global Goals’ (Global Goals voor Gemeenten | VNG). Op het gebied van verantwoording, financiën en verslaggeving constateren wij dat steeds meer wordt gevraagd van gemeenten. Enkele voorbeelden uit de praktijk:

- Invoering Rapportageverplichting werkgebonden personenmobiliteit per 1 juli 2024 voor de Co2-uitstoot van auto’s van werknemers bij organisaties van meer dan 100 werknemers;
- Vanaf 2025 zal het hebben van een klimaatactieplan, op bedrijfs- of activaniveau, voor de meeste klanten een voorwaarde zijn om in aanmerking te komen voor BNG-financiering. De impact hiervan is hieronder nader toegelicht;
- Stakeholders in het gemeentelijk domein (BNG, Ministerie en enkele (grote) gemeenten) werken in een groep met de naam ‘coalition of the willing’ vanaf 2023 samen om uniforme verslaggeving voor duurzaamheid te ontwikkelen.

Onder andere als gevolg van de bovenstaande ontwikkelingen heeft de commissie BBV duurzaamheidsverslag-geving ook op haar agenda gezet. Een eerste belangrijke stap voor het ontwikkelen van verslaggevingseisen voor gemeenten op het gebied van duurzaamheid. Als Baker Tilly dragen we op landelijk niveau bij door mee te denken over een goede, maar ook praktisch uitvoerbare, route naar duurzaamheidsverslaggeving voor gemeenten. Uit onze ervaring bij de invoering van ESG bij grote ondernemingen weten wij dat analyses van de belangrijkste te rapporteren waarden (door middel van een materialiteitsanalyse) en het betrouwbaar registreren van deze waarden essentieel zijn om tot een goede verantwoording te komen. Op tijd starten is daarom belangrijk. Wij helpen u als gemeente graag om de ontwikkelingen scherp te volgen en hierin de eerste stappen te zetten.

5. Actualiteiten

Impact van Sustainability op kredietverlening BNG Bank

De BNG Bank verduurzaamt haar eigen activiteiten en streeft naar een klimaatneutrale bedrijfsvoering. Sustainability heeft een centrale plek in de strategie van de BNG Bank. De BNG Bank wil gezamenlijk optrekken met de grootste sectoren waarin de bank actief is, om de uitstoot van de eigen organisatie én de emissies verbonden aan de kredietportefeuille terug te dringen. De BNG Bank heeft in haar Klimaatplan (**Klimaatplan – Going Green (bngbank.nl**) belangrijke doelen gesteld voor het behalen van klimaatdoelstellingen. Onderdeel hiervan is het niet meer financieren van organisaties die onvoldoende bijdragen aan deze klimaatdoelstellingen.

Investeerders hechten ook grote waarde aan ESG voor wat betreft de klantacceptatie en kredietverleningen door de BNG Bank. Gemeenten hebben er baat bij om duurzaamheid in beeld te brengen om daarmee het investerend vermogen bij de BNG Bank te borgen. Als investeerders zich terugtrekken heeft dit namelijk gevolgen voor de financieringskosten voor de BNG Bank en drijft het de rente van kredietverlening omhoog.
In het Sustainability beleidsdocument beschrijft de BNG Bank dat bij hun klanten voortgang op maatschappelijke doelstellingen wordt verwacht. Hiervoor gebruikt de BNG Bank strategische klantgesprekken en een ESG-rating model. Daarbij wordt informatie gebruikt rondom Co2-intensiteit en omgang met klimaatrisico's. Daarbij is het noodzaak voor gemeenten om te beschikken over een eigen klimaatdoelstelling.

Notities BBV

Per 1 januari 2024 zijn verschillende notities ingrijpend gewijzigd. Over de ontwikkeling van de notitie rente en overhead hebben we u reeds in ons accountantsverslag 2023 geïnformeerd. De ingangsdatum is 1 januari 2025, maar eerdere toepassing is toegestaan. De gewijzigde notities zijn:

- Notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken
- Notitie rente
- Notitie overhead

Wij vragen aandacht voor deze notities en we verzoeken het college om te bepalen welke aanpassingen binnen uw gemeente gedaan moeten worden naar aanleiding van de notities. Gezien de relevantie van de notitie grondbeleid voor de gemeente Rijswijk gaan we hier in de volgende pagina nader op in.

5. Actualiteiten

Notitie grondbeleid

Wijziging kostenverhaal bij facilitair grondbeleid

- De bijdrage aan het ***kostenverhaal*** wordt niet meer in rekening gebracht via de omgevingsvergunning, maar ***via een aparte kostenverhaalsbeschikking***.
- Er zijn ***meer keuzemogelijkheden om kosten te verhalen***. De ***kostensoortenlijst*** is ***uitgebreid***, waardoor ook kosten kunnen worden verhaald van maatregelen in verband met de klimaatproblematiek (wateroverlast, hittestress) of de energietransitie (warmtenetwerken).
- Er is in de Omgevingswet een ***regeling*** opgenomen ***voor verplichte financiële bijdragen*** aan ontwikkelingen. Dit zijn fysieke maatregelen die een functionele samenhang hebben met bouwactiviteiten in gebieden waar kostenverhaal plaatsvindt, maar die niet voldoen aan de criteria van profijt, proportionaliteit en toerekenbaarheid. Het gaat onder andere om maatregelen om het landschap te verbeteren, bijvoorbeeld door het slopen van varkensstallen en kassen.

Aanpassingen op basis van voortschrijdend inzicht sinds de notitie Grondbeleid uit 2019

- De voorwaarden voor warme gronden zijn aangepast naar aanleiding van de praktijksituaties met ingang van boekjaar 2022. De aanpassing van de voorwaarden heeft betrekking op de volgende punten:

• De gebiedsontwikkeling hoeft niet langer uitsluitend betrekking te hebben op woningbouw, maar kan ook betrekking hebben op bijvoorbeeld bedrijfsterreinen.
• De voorwaarde dat er betrokkenheid is bij de gebiedsontwikkeling van provincie of rijksoverheid vervalt.
• De (toekomstige) bestemming(en), functie(s) en/of ontwikkeling betreffende het plangebied dien(en)t goed onderbouwd te worden.

- Voorbereidingskosten bij zowel actieve als facilitaire grondexploitaties mogen na 5 jaar ook worden voorzien in plaats van te worden afgeboekt. Daarmee wordt gehandeld in lijn met de afschrijvingstermijn van 5 jaar voor immateriële activa, worden risico's voor de gemeente beperkt, maar blijft de mogelijkheid bestaan om deze kosten alsnog te betrekken in een nog voorziene bouwgrondexploitatie of kostenverhaal.
- De rentetoerekening aan actieve grondexploitaties wordt vereenvoudigd door toe te staan dat de in een gemeente reeds gehanteerde omslagrente ook wordt toegepast bij actieve grondexploitaties.
- 'Winstneming via de POC-methode, dat wil zeggen op basis van de betrouwbaar geraamde winst naar rato van de realisatie van verkopen èn kosten, vindt pas plaats als de resterende looptijd van een grondexploitatie tien jaar of minder is.
- Binnen een gemengde exploitatie met bouwgrondexploitatie- en faciliterende projecten mag het resultaat gesaldeerd worden indien de deelgebieden onlosmakelijk in de ontwikkeling met elkaar verbonden zijn.

5. Actualiteiten

Wethouderspensioen

De nieuwe pensioenwet is op 1 juli 2023 ingegaan. Uiterlijk 1 januari 2027 moeten alle werknemers en gepensioneerden duidelijkheid hebben over de gevolgen daarvan voor hun pensioen, alvorens 1 januari 2028 alle pensioenen worden overgezet. De nieuwe wet heeft ook gevolgen voor de pensioenen van politieke ambtsdragers, waaronder de pensioenen van wethouders. Zij vallen onder de pensioenregeling die is opgenomen in de Algemene pensioen- en uitkeringswet politieke ambtsdragers (Appa). Er is volgens BZK geen aanleiding om de bijzondere positie van politieke ambtsdragers in de pensioenregeling Appa tot uitdrukking te laten komen.

Na de aanvaarding van de Wet aanpassing Appa zijn per 1 juli 2022 de inhoudelijke verschillen tussen het ABP reglement en de Appa opgelost waardoor de Appa en het ABP reglement gelijk zijn getrokken. Voor een groot deel van de politieke ambtsdragers geldt dus dat zij nu materieel al dezelfde pensioenregeling hebben als andere overheidswerknemers (die bij ABP zitten). Nu geldt voor politieke ambtsdragers nog dat de pensioenuitkeringen niet uit een pensioenfonds betaald worden, maar uit de begroting van de gemeenten. De gemeente heeft ter dekking van de toekomstige pensioenlasten in lijn met BBV een voorziening op de balans opgenomen, ter grootte van EUR 3,6 miljoen. Het ligt voor de hand de pensioenen van politieke ambtsdragers, die immers ook werkzaam zijn in het overheidsdomein, op te nemen in de nieuwe premieregeling voor overheidswerknemers binnen de wettelijke kaders van de Wtp. Na het onderbrengen van de Appa-pensioenen bij het ABP door middel van een collectieve waardeoverdracht worden pensioenen niet meer direct betaald vanuit de gemeente. Daarnaast zal hiermee de pensioenvoorziening voor (voormalig) wethouders verdwijnen.

Tot de uiteindelijk vastgestelde overgangsdatum geldt de huidige Appa. Op de overgangsdatum zullen bestaande Appa-aanspraken worden omgezet naar het nieuwe contract van het ABP. Dit betekent dat de regels van dat nieuwe contract ook van toepassing worden op de vóór de overgangsdatum al bestaande Appa-rechten. Dat kan door de voor de overgangsdatum opgebouwde pensioenaanspraken om te zetten in nieuwe individuele pensioenvermogens. Voor de overdracht van de Appa-pensioenen geldt dat de benodigde individuele pensioenvermogens eerst moeten worden berekend door het ABP. Vervolgens moeten deze door de betrokken overheidsinstellingen bij het ABP worden af-gefinancierd. Dit houdt een collectieve waardeoverdracht door alle betrokken overheden aan het ABP in. Na een dergelijke affinanciering is er met ingang van de definitieve overgangsdatum geen sprake meer van het uit de begroting bekostigen van pensioenuitkeringen, maar is er sprake van fondsfinanciering. Een nog uit te voeren onderzoek door BZK zal zich nader richten op de omvang van de voorziening, de invloed van de rekenrente en de benodigde overdrachtswaarde. Daarbij moet worden aangetekend dat de verschillen tussen afzonderlijke gemeenten groot kunnen zijn. In aanloop naar de overgang moet per gemeente inzichtelijk worden gemaakt in hoeverre een toereikende voorziening is getroffen. Wij achten het van belang de beschreven ontwikkelingen mee te nemen in uw risicoanalyse en wanneer er meer duidelijkheid is, de gevolgen te verwerken in de meerjarenbegroting.

6 Bijlagen

- 6a Opvolging detailbevindingen voorgaande jaren
- 6b Bevindingen IT omgeving

6a. Bijlage - Opvolging detailbevindingen voorgaande jaren

Detailbevindingen interne beheersing – Bevindingen per proces

Bevinding	**Onvolledig inzicht in activiteiten en bestedingen facilitaire projecten**		**Kans:**	**Middel**
Jaar van constateren	**2023**	**Status bevinding:** Actie ondernomen	**Impact:**	**Hoog**
Constatering	Wij hebben in boekjaar 2022 geconstateerd dat het inzicht in de realisatie en de nog te verwachten kosten die betrekking hebben op de anterieure overeenkomsten uit facilitaire projecten beperkt was. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat er voor grote delen van de projecten reeds is gestart, maar nog wel dekking gezocht moet worden. Dit kan in de toekomst tot grote uitgaven leiden die momenteel nog niet zijn voorzien.			
Risico	Het risico bestaat dat de verantwoorde baten en lasten in het boekjaar niet toegerekend worden aan de (juiste) projecten, waardoor geen toereikend inzicht bestaat in de projectresultaten van de verschillende facilitaire projecten**.**			
Aanbeveling	Wij adviseren om voor de kwaliteit van de onderbouwing per balansdatum een betere financiële uiteenzetting te maken. De baten worden hierop afgestemd en dit vormt ook de basis voor het mogelijk opnemen van een voorziening verlieslatend project.			
Opvolging 2024 en gevolgen voor de jaarrekening-controle	De gemeente Rijswijk is druk bezig met verschillende acties voor deze aanbeveling gedurende 2024. Zo wordt er gewerkt aan het actualiseren en verder uitwerken van projectbegrotingen en consolidatie, onderbouwing bij de projectbegrotingen, planningen voor alle gebieden, inzicht verkrijgen in de subsidies en balansposten voor de IOK/AOK ontkoppelen van de algemene posten. Wij merken hierbij een grote vooruitgang in dit proces, maar constateren hierbij dat de implementatie nog niet is afgerond. Wij zullen bij de jaarrekening de aanwezige onderbouwing beoordelen voor de controle van de facilitaire projecten.			

6a. Bijlage - Opvolging detailbevindingen voorgaande jaren

Detailbevindingen interne beheersing – Bevindingen per proces

Bevinding	**Geen inzicht in de te verwachten resultaten op facilitaire projecten**	**Kans:**	**Middel**
Jaar van constateren	**2023** **Status bevinding:** Actie ondernomen	**Impact:**	**Hoog**
Constatering	Wij constateren dat de gemeente in de afgelopen jaren een aantal omvangrijke facilitaire projecten heeft opgestart. Deze projecten bevinden zich in belangrijke mate nog in de beginfase. Met ontwikkelaars zijn afspraken gemaakt over de bijdragen die de ontwikkelaars doen in de kosten van de gemeente. In hoeverre hierin alle financiële risico's voor de gemeente worden meegenomen en afgewogen wordt niet specifiek vastgelegd. Wij constateren daarnaast dat de gemeente op dit moment geen prognoses heeft opgesteld van de toekomstige kosten om te komen tot een toereikend inzicht in hoe de totale gemeentelijke kosten, gerealiseerde kosten en toekomstige kosten, zich verhouden tot de totale vergoeding die met de ontwikkelaars is afgesproken. Dit inzicht is noodzakelijk om te bepalen of al dan niet sprake is van toekomstige verliezen en de voldoen aan de Nota Kostenverhaal.		
Risico	Het risico bestaat dat niet alle financiële risico's voor de gemeente in beeld zijn bij het aangaan van contracten en dat toekomstige verliezen niet tijdig worden gesignaleerd. Dit kan tot gevolg hebben dat toekomstige verliezen niet tijdig worden verantwoord. Daarnaast bestaat het risico dat toekomstige verliezen niet volledig zijn doordat niet alle toekomstige kosten in beeld zijn.		
Aanbeveling	Wij adviseren om bij de inrichting van de interne processen rondom het facilitair grondbeleid specifieke aandacht te besteden aan de inrichting van de processen rondom de inschatting van de verwachte kosten van projecten te structureren en hierop beleid en procedures in te richten en te monitoren.		
Opvolging 2024 en gevolgen voor de jaarrekening-controle	De gemeente Rijswijk is druk bezig met verschillende acties voor deze aanbeveling. Zo wordt er gewerkt aan het actualiseren en verder uitwerken van projectbegrotingen en consolidatie, onderbouwing bij de projectbegrotingen, planningen voor alle gebieden, inzicht verkrijgen in de subsidies en balansposten voor de IOK/AOK ontkoppelen van de algemene posten. Wij merken hierbij een grote vooruitgang in dit proces, maar constateren hierbij dat de implementatie nog niet is afgerond. Wij zullen bij de jaarrekening de aanwezige onderbouwing beoordelen voor de controle van de facilitaire projecten. Wij zouden hierbij voorafgaand aan de werkzaamheden graag een gesprek hebben met verantwoordelijke functionarissen waarbij uiteen wordt gezet welke verliezen worden verwacht/niet worden verwacht en hoe dit is bepaalt.		

6a. Bijlage - Opvolging detailbevindingen voorgaande jaren

Detailbevindingen interne beheersing – Bevindingen per proces

Bevinding	**Geen geformaliseerd proces ingericht op de verantwoording van subsidiebaten**	**Kans:**	**Middel**
Jaar van constateren	**2023** **Status bevinding:** Actie ondernomen	**Impact:**	**Hoog**
Constatering	Wij hebben gedurende de jaarrekeningcontrole 2022 geconstateerd dat de gemeente beperkt inzicht heeft in de volledigheid en nauwkeurigheid van de subsidiebaten vanuit de SiSa-regelingen en de overige subsidieregelingen, bijvoorbeeld vanuit de provincie en de MRDH. Na deze bevinding is er een traject opgestart door de gemeente om de beheersing van de specifieke uitkeringen te verbeteren. Tijdens de jaarrekeningcontrole 2023 bleek dat er op veel vlakken intensief wordt gewerkt om de kwaliteit van de aanlevering te verbeteren. Echter hebben wij tijdens de jaarrekeningcontrole 2023 vastgesteld dat een geformaliseerd, beschreven proces waarin duidelijk is wat er van alle betrokken functionarissen in dit proces wordt verwacht echter nog niet aanwezig is en daarnaast de beheersing van de specifieke uitkeringen ook nog niet op voldoende niveau is.		
Risico	Het risico bestaat dat de gemeente niet alle kosten verantwoord die betrekking hebben op een subsidieregeling, waardoor de gemeente inkomsten vanuit de subsidiebaten misloopt. Daarnaast bestaat het risico dat onterechte kosten worden opgevoerd, waardoor subsidiebedragen worden geclaimd waarop de gemeente (nog) geen recht heeft.		
Aanbeveling	Wij adviseren u specifiek voor dit proces een duidelijke procesbeschrijving op te stellen en een taakverdeling te maken waarin duidelijk is gespecificeerd welke rollen welke medewerkers in deze processen vervullen. Daarnaast adviseren wij u specifiek aandacht te besteden aan de controle op de subsidieverantwoordingen en de verantwoorde lasten in de SiSa-bijlage als onderdeel van de controle op het jaarrekeningdossier 2024.		
Opvolging 2024 en gevolgen voor de jaarrekening-controle	De gemeente Rijswijk heeft in januari 2024 een projectgroep gestart met de inrichting van een proces voor verwerving en verantwoording van externe subsidies en het hierbij benodigde instrumentarium. Onder begeleiding van een externe expert, Ignite-Group, is gewerkt aan een handboek dat de rollen, taken en verantwoordelijkheden beschrijft voor het te implementeren proces. Het Handboek Subsidieverwerving d.d. 1 juli 2024, vastgesteld door het GMT op 10 juli 2024. Tevens is door het GMT een implementatieplan vastgesteld. Aan de hand van dit plan worden richting 1-1-2025 de vervolgstappen gezet. Gezien het grote aantal bevindingen bij de jaarrekeningcontrole 2023 is het ons inziens noodzakelijk dat dit proces voldoende aandacht krijgt in het kader van de jaarrekeningcontrole 2024.		

6a. Bijlage - Opvolging detailbevindingen voorgaande jaren

Detailbevindingen interne beheersing – Bevindingen per proces

Bevinding	**Geen geformaliseerd proces rondom verantwoording van baten en bestedingen Riolering**		**Kans:**	**Middel**
Jaar van constateren	**2023**	**Status bevinding:** Afgerond	**Impact:**	**Middel**
Constatering	Wij constateren dat de gemeente verschillende activiteiten ontplooit die leiden tot baten die toekomstige kosten met betrekking tot (investeringen) in Riolering moeten dekken. Dit betreft onder andere investeringen in nieuwe rioolaansluitingen binnen gemeentelijke grondexploitaties, verzwarende aansluitingen binnen facilitaire projecten en daarnaast rioolheffing waarin zowel een spaarcomponent voor vervangingsinvesteringen als een component ter dekking van de reguliere onderhoudslasten van het riool is opgenomen. De toerekening van baten en lasten aan de verschillende activiteiten kan niet altijd één op één worden gekoppeld, doordat uitbreiding van een aantal aansluitingen op een ander punt in het rioolnetwerk tot een knelpunt kan leiden. Op dit moment is het beleid hieromtrent en de bevoegdheden en verantwoordelijkheden met betrekking tot bijvoorbeeld het maken van afspraken over kostendekkende bijdragen door ontwikkelaars niet beschreven. Daarnaast wordt voor dit onderdeel geen matching toegepast tussen de baten vanuit de bijdragen en de lasten die in de toekomst zullen moeten worden gemaakt.			
Risico	Het risico bestaat dat de toerekening van opbrengsten en kosten aan de verschillende componenten van het beheer van het rioleringsstelsel niet nauwkeurig plaatsvindt, waardoor de burger middels de rioolheffing meebetaald aan nieuwe aansluitingen of andersom. Ook het spaarbedrag ten behoeve van vervangingsinvesteringen is niet expliciet beschreven in het GRP.			
Aanbeveling	Wij adviseren u in het nieuwe beleid en GRP deze specifieke aandachtspunten mee te nemen en specifiek voor de toerekening van opbrengsten en kosten de huidige verwerkingswijze te beschrijven en te controleren aan de hand van de randvoorwaarden die hieraan door het BBV gesteld worden.			
Opvolging 2024 en gevolgen voor de jaarrekening-controle	De gemeente Rijswijk heeft de aanbeveling opgevolgd. De berekeningen voor de voorziening Riolering volgen uit het gemeentelijke riolerings- en waterplan. In het plan wordt er gespaard voor vervangingsinvesteringen. Indien de investeringen achterblijven bij het plan wordt de rest aan de spaarvoorziening toegevoegd. Het saldo van het product riolering (inclusief doorbelastingen) dat er overblijft wordt ook in een voorziening gestort (100% kostendekkendheid). Hiermee achten wij de aanbeveling afgerond.			

6a. Bijlage - Opvolging detailbevindingen voorgaande jaren

Detailbevindingen interne beheersing – Bevindingen per proces

Bevinding	**Periodieke analyse uitputting beheerplannen niet geformaliseerd**		**Kans:**	**Middel**
Jaar van constateren	**2023**	**Status bevinding:** Geen actie ondernomen	**Impact:**	**Middel**
Constatering	De gemeenteraad keurt periodiek de beheerplannen goed die ten grondslag liggen aan de egalisatievoorzieningen die in de jaarrekening zijn opgenomen. De egalisatievoorzieningen worden aangehouden om ervoor te zorgen dat de gemeente een evenwichtig uitgavenpatroon heeft ten behoeve van het groot onderhoud aan haar investeringen. Wij constateren dat de gemeente tussentijds geen geformaliseerd bijsturingsproces heeft ingericht om overbestedingen ten opzichte van het beheerplan te signaleren en bij te sturen. Hierdoor is tussentijds niet inzichtelijk of de dotatie aan de voorziening onderhoud toereikend is.			
Risico	Het risico bestaat dat de egalisatievoorzieningen te hoog of te laag zijn verantwoord in de jaarrekening, doordat de dotatie aan de voorziening hoger of lager is dan op basis van de werkelijke bestedingen noodzakelijk is.			
Aanbeveling	Wij adviseren u om periodiek de werkelijke uitgaven van de verschillende projecten af te zetten tegen de prognose volgens het beheerplan. Ons inziens zou de gemeente op basis hiervan overbestedingen en onderbestedingen moeten analyseren om vast te stellen of er indicaties zijn dat de kosten waarmee in het beheerplan zijn gerekend over het geheel genomen te hoog of te laag zijn opgenomen. Wij adviseren de gemeente hierover te rapporteren aan de Raad en hierbij de Raad te adviseren over een eventuele tussentijdse bijstelling van de dotatie aan de egalisatievoorzieningen.			
Opvolging 2024 en gevolgen voor de jaarrekening-controle	De aanbeveling is besproken met de gemeente Rijswijk. Hierbij wordt aangegeven dat ten minste eens in de vijf jaar de onderliggende beheerplannen worden geactualiseerd en de jaarlijkse dotatie aan de voorziening hierbij zo nodig wordt aangepast. Dit wordt ter besluitvorming voorgelegd aan de Raad. In het geval van grote wijzigingen vindt er ook een tussentijdse actualisatie plaats van het MJOP en de bijbehorende dotatie. Met de beantwoording vanuit de gemeente hebben wij vastgesteld dat er geen wijziging is doorgevoerd. De gemeente stelt eens in de 5 jaar een aangepaste begroting vast en kijkt tussendoor niet formeel naar de voortgang. Hierdoor blijft het risico zoals geformuleerd is bestaan.			

6a. Bijlage - Opvolging detailbevindingen voorgaande jaren

Detailbevindingen interne beheersing – Bevindingen per proces

Bevinding	**Beperkte mogelijkheid tot monitoring vanuit de financiële administratie**		**Kans:**	**Middel**
Jaar van constateren	**2021**	**Status bevinding:** Actie ondernomen	**Impact:**	**Middel**
Constatering	Er is een beperkte mogelijkheid om vanuit de financiële administratie op bijzondere boekingen en specifieke transactiestromen te monitoren. Om dit effectief en efficiënt uit te voeren raden wij u aan om de inrichting van de financiële administratie op bepaalde punten te wijzigen zodat transactiesoorten van elkaar onderscheiden kunnen worden. Dit maakt het makkelijker om een gedegen rechtmatigheidsverantwoording te komen, aangezien één van de eisen is dat deze opgesteld wordt op basis van de financiële omvang van posten en stromen.			
Risico	Het risico bestaat dat onrechtmatige (significante) transacties niet gesignaleerd worden vanuit een (verbijzonderde) interne controle.			
Aanbeveling	Wij adviseren u om de in de administratie specifieke transactiestromen duidelijk in de administratie te onderscheiden.			
Opvolging 2024 en gevolgen voor de jaarrekening-controle	De gemeente Rijswijk zal vanaf 1 januari 2025 een nieuw financieel pakket in gebruik nemen, zijnde Unit4. In Unit4 zal het proces tot monitoring op bijzondere boekingen en specifieke transactiestromen vanuit de financiële administratie verder uitgewerkt worden. Dit betekent dat de aanbeveling onderhanden blijft totdat het nieuwe financiële pakket daadwerkelijk geïmplementeerd is.			

6a. Bijlage - Opvolging detailbevindingen voorgaande jaren

Detailbevindingen interne beheersing – Bevindingen per proces

Bevinding	**Het ontbreken van een verplichtingenadministratie**		**Kans:**	**Middel**
Jaar van constateren	**2018**	**Status bevinding:** Actie ondernomen	**Impact:**	**Middel**
Constatering	Wij hebben tijdens de controle geconstateerd dat de verplichtingen die de gemeente Rijswijk aangegaan is niet altijd inzichtelijk zijn. Hierdoor is het controleren of voldaan is aan de aanbestedingsvoorschriften een intensief proces. Wij constateren dat de verplichtingen in het kader van de jaarrekening steeds strikter worden, waardoor het voor de organisatie belangrijk is inzicht te hebben in de aangegane verplichtingen.			
Risico	Het risico bestaat dat aangegane verplichtingen niet tijdig worden gesignaleerd met als gevolg dat rechtmatigheidsfouten niet tijdig worden geconstateerd en daardoor niet kunnen worden gecorrigeerd.			
Aanbeveling	Wij adviseren u om zorg te dragen voor een juiste en volledige registratie van de verplichtingen en rekening te houden met mogelijkheden om op eenvoudige wijze de naleving van de aanbestedingsrichtlijnen te controleren. Wij vragen uw aandacht voor de beschikbaarheid van medewerkers om de implementatie succesvol te laten verlopen.			
Opvolging 2024 en gevolgen voor de jaarrekening-controle	De gemeente Rijswijk zal vanaf 1 januari 2025 een nieuw financieel pakket in gebruik nemen, zijnde Unit4. In Unit4 kan het proces van de verplichtingenadministratie beter bij worden gehouden doordat deze verplichtingenadministratie in het proces van bestellen en betalen beter ingebouwd kan worden dan in Key2Financiën. Dit betekent dat de aanbeveling onderhanden blijft totdat het nieuwe financiële pakket daadwerkelijk geïmplementeerd is. Voor de jaarrekeningcontrole 2024 zullen wij een selectie maken van te controleren inkoopdossiers voor de spendanalyse. Hierbij wijkt de aanpak niet af van voorgaande jaren. Bij de implementatie van het nieuwe financiële pakket is het doel de werkzaamheden omtrent de spendanalyse efficiënter uit te kunnen voeren. Deze efficiëntie slag zal voornamelijk voortkomen uit het makkelijker kunnen verkrijgen van de informatie uit de inkoopdossiers.			

6a. Bijlage - Opvolging detailbevindingen voorgaande jaren

Detailbevindingen interne beheersing – Bevindingen per proces

Bevinding	**Geen eenduidige registratie van inkoopdossiers**		**Kans:**	**Middel**
Jaar van constateren	**2015**	**Status bevinding:** Actie ondernomen	**Impact:**	**Middel**
Constatering	Wij hebben vastgesteld dat binnen de gemeente geen sprake is van een eenduidige wijze waarop de inkoopdossiers vastgelegd worden. Hierdoor is het niet mogelijk vooraf te bepalen of het juiste inkooptraject gevolgd wordt.			
Risico	Het risico bestaat dat achteraf niet aangetoond kan worden dat de juiste inkoopprocedure gevolgd is, waardoor de rechtmatigheid van de lasten niet aangetoond kan worden.			
Aanbeveling	Wij adviseren u om een eenduidige procedure te implementeren op de archivering van inkoopdossiers en erop toe te zien dat deze procedure breed binnen de organisatie gedragen wordt.			
Opvolging 2024 en gevolgen voor de jaarrekening-controle	Voor de meervoudige onderhandse procedures en de (nationale/Europese) openbare/niet-openbare procedures, welke door de inkoopadviseurs worden ondersteund, wordt een dossiernummer aangevraagd. Na afloop zorgen de inkoopadviseurs voor archivering van de dossiers. De enkelvoudige onderhandse procedures worden door de afdelingen zelf gedaan. De gemeente Rijswijk zal vanaf 1 januari 2025 een nieuw financieel pakket in gebruik nemen, zijnde Unit4. In Unit4 kan het proces van registratie van inkoopdossiers eenduidig worden ingericht. Dit betekent dat de aanbeveling onderhanden blijft totdat het nieuwe financiële pakket daadwerkelijk geïmplementeerd is. Voor de jaarrekeningcontrole 2024 zullen wij een selectie maken van te controleren inkoopdossiers voor de spendanalyse. Hierbij wijkt de aanpak niet af van voorgaande jaren. Bij de implementatie van het nieuwe financiële pakket is het doel de werkzaamheden omtrent de spendanalyse efficiënter uit te kunnen voeren. Deze efficiëntie slag zal voornamelijk voortkomen uit het makkelijker kunnen verkrijgen van de informatie uit de inkoopdossiers.			

6a. Bijlage - Opvolging detailbevindingen voorgaande jaren

Detailbevindingen interne beheersing – Bevindingen per proces

Bevinding	**Het ontbreken van een toereikende onderbouwing van de prestatielevering**	**Kans:**	**Middel**
Jaar van constateren	**2019** **Status bevinding:** Actie ondernomen	**Impact:**	**Hoog**
Constatering	Wij constateren tijdens de controle op de inkopen dat bij veel medewerkers niet duidelijk is waarom ze een factuur autoriseren. Tevens constateren wij dat het huidige beleid dat ingaat op prestatielevering niet volledig voldoet aan de vereisten van de controle, waardoor niet altijd de juiste documenten (conform beleid) gearchiveerd worden. Om deze reden kunnen wij niet steunen op de autorisatie van inkoopfacturen in de financiële administratie.		
Risico	Het risico bestaat dat facturen ten onrechte goedgekeurd worden terwijl de prestatie niet geleverd is.		
Aanbeveling	Wij adviseren u om medewerkers te instrueren over de procedures bij vaststellen prestatielevering en het beleid op juiste wijze aan te passen. Het advies is om, zoals afgelopen perioden is gebeurd, periodiek te blijven controleren of en op welke wijze controle van prestatielevering heeft plaatsgevonden om hiermee het belang van de naleving van deze procedure te onderstrepen en goede implementatie te versnellen.		
Opvolging 2024 en gevolgen voor de jaarrekening-controle	Gedurende 2024 zijn er workshops gehouden met budgethouders, prestatiebeoordelaars en business controllers binnen de gemeente Rijswijk om uit te leggen wat er van hen wordt verwacht met betrekking tot het akkoord geven op een prestatie. Verder zal de aangeleverde prestatieonderbouwing worden getoetst door eerst de business controller en vervolgens een medewerker P&C. De bevindingen van de medewerker P&C en de bevindingen uit de werkzaamheden van de accountant worden vervolgens teruggekoppeld aan de business controller met als doel te leren en verbeteren. De gemeente Rijswijk zal vanaf 1 januari 2025 een nieuw financieel pakket in gebruik nemen, zijnde Unit4. In Unit4 kan zal bij het boeken van een factuur de achterliggende documentatie worden toegevoegd. Dit dient vervolgens beoordeeld te worden door een prestatie akkoord verklaarder (PAV'er). Dit betekent dat de aanbeveling onderhanden blijft totdat het nieuwe financiële pakket daadwerkelijk geïmplementeerd is. Daarnaast blijft het voor de gemeente Rijswijk een belangrijk punt om de betrokken functionarissen te blijven opleiden in het proces van het goedkeuren van facturen en alles wat hierbij hoort. Voor de jaarrekeningcontrole 2024 zullen wij de werkzaamheden op de inkopen volledig gegevensgericht uitvoeren middels detailcontroles.		

6a. Bijlage - Opvolging detailbevindingen voorgaande jaren

Detailbevindingen interne beheersing – Bevindingen per proces

Bevinding	**Beperkte inrichting verbijzonderde interne controle**		**Kans:**	**Middel**
Jaar van constateren	**2019**	**Status bevinding:** Actie ondernomen	**Impact:**	**Middel**
Constatering	Op basis van de tussentijdse rapportages en de gesprekken met diverse proceseigenaren constateren wij dat de VIC niet binnen elk proces een rol heeft. Ook geldt voor sommige processen dat de VIC werkzaamheden zijn verlegd naar Team Financiën, waar vervolgens de derdelijns controle onvoldoende wordt uitgevoerd.			
Risico	Het risico bestaat dat tekortkomingen in de opzet, het bestaan of de werking van processen niet worden gesignaleerd, waardoor risico's niet afdoende worden gemitigeerd.			
Aanbeveling	Wij raden u aan om per proces gedetailleerd vast te leggen wat de taken en verantwoordelijkheden zijn van de eerste, tweede en derde lijn. Voor processen waar de VIC niet bij is betrokken of waarbij dit is verlegd naar Team Financiën is het belangrijk om wel vast te leggen dat de interne controle op voldoende niveau wordt uitgevoerd. Het is hierbij aan de VIC om dit te signaleren en te rapporteren. Daarnaast is het belangrijk dat vanuit Concerncontrol wordt vastgelegd wat de consequenties zijn voor de rechtmatigheidsmededeling wanneer de kwaliteit van de interne controle onvoldoende is, en welke aanvullende werkzaamheden moeten worden uitgevoerd.			
Opvolging 2024 en gevolgen voor de jaarrekening-controle	Voor de begrotingsrechtmatigheid heeft de gemeente Rijswijk de processen aangescherpt (beter ramen van inkomsten en bijstelling van budgettair neutrale posten bij de slotwijziging). Op basis van de jaarrekeningcijfers en de spendanalyse kan de verantwoording worden opgesteld, inclusief de toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering. Voor de processen waarbij de VIC niet betrokken is, of waar de interne controle van onvoldoende kwaliteit is, zullen wij zelfstandig gegevensgerichte werkzaamheden verrichten, waaronder steekproeven en cijferanalyses.			

6a. Bijlage - Opvolging detailbevindingen voorgaande jaren

Detailbevindingen interne beheersing – Bevindingen per proces

Bevinding	**Geen zichtbare controle op memoriaalboekingen**		**Kans:**	**Middel**
Jaar van constateren	**2019**	**Status bevinding:** Actie ondernomen	**Impact:**	**Hoog**
Constatering	In 2020 is een procedure opgesteld voor het controleren en boeken van de memoriaalboekingen. Hierin is opgenomen dat de memoriaalboekingen gecontroleerd worden bij het afsluiten van de administratie. Wij constateren dat een gedegen afsluiting van de administratie nog ontbreekt. Daarnaast lopen er veel verschillende boekingen over het memoriaaldagboek (bijvoorbeeld boeking belastingheffingen).			
Risico	Het risico bestaat dat memoriaalboekingen ten onrechte worden doorgevoerd. Hiermee neemt het risico op fraude en fouten in de verantwoording toe.			
Aanbeveling	Wij adviseren u vanuit de administratie te analyseren welke memoriaalboekingen over het dagboek lopen. Wij adviseren u de ‘bijzondere boekingen’ met een verhoogd risico te controleren op juistheid. Tevens verwijzen wij naar de aanbeveling over het wijzigen van de inrichting van de financiële administratie. Doordat er veel verschillende boekingen over het memoriaal geboekt worden, is het lastig om de risico boekingen en eventuele foutieve boekingen op een eenvoudige wijze vanuit de administratie te herleiden. Wij adviseren u de inrichting van de administratie hierop te wijzigen.			
Opvolging 2024 en gevolgen voor de jaarrekening-controle	Per sub administratie, zoals Belastingen of Subsidies, worden perdiodieke journaliseringsbestanden ingelezen om de systemen aan elkaar te koppelen. Hiervoor worden specifieke dagboeken gebruikt. Verder wordt er een controle uitgevoerd op de aangeleverde handmatige memoriaalboekingen. Bij de invoering van het nieuwe financiële pakket in 2025 worden verdere verbeteringen geïmplementeerd. Voor de jaarrekeningcontrole 2024 zullen wij gegevensgerichte werkzaamheden uitvoeren op de memoriaalboekingen.			

6a. Bijlage - Opvolging detailbevindingen voorgaande jaren

Detailbevindingen interne beheersing – Bevindingen per proces

Bevinding	**De controle op subsidieverstrekkingen vindt plaats zonder checklist**		**Kans:**	**Middel**
Jaar van constateren	**2017**	**Status bevinding:** Actie ondernomen	**Impact:**	**Middel**
Constatering	Wij constateerden in 2017 dat de gemeente geen checklist gebruikt om bij aanvraag of vaststelling van de subsidies vast te stellen of voldaan is aan de eisen uit de subsidieverordening.			
Risico	Het risico bestaat dat bij het verstrekken van subsidies de subsidieverstrekking niet volledig wordt getoetst aan de algemene subsidieverordening (ASV) en eventuele andere beleidskaders.			
Aanbeveling	Wij adviseren u na te gaan of het mogelijk is werkstappen in de applicatie af te dwingen. Op deze wijze kan een controle op het naleven van de subsidieverordening ingebouwd worden.			
Opvolging 2024 en gevolgen voor de jaarrekening-controle	Op dit moment wordt de checklist binnen de gemeente Rijswijk nauwelijks gebruikt. Er is recent een evaluatie gedaan op het subsidiebeleidskader, de Algemene subsidieverordening en de processen daaromheen. De resultaten worden via een Raadsinformatiebrief gedeeld met de raad. Onderdeel daarvan is dat het college op basis van de resultaten een opdracht gaat verstrekken om het subsidiebeleidskader, de Algemene subsidieverordening en de processen daaromheen te verbeteren. De werkgroep daarvoor zal in 2025 starten. Voor de jaarrekeningcontrole 2024 hanteren wij een gegevensgerichte controleaanpak voor de subsidieverstrekkingen. Hierbij zullen wij kijken dat subsidies worden verstrekt conform de algemene subsidieverordening en eventuele andere beleidskaders.			

6a. Bijlage - Opvolging detailbevindingen voorgaande jaren

Detailbevindingen interne beheersing – Bevindingen per proces

Bevinding	**Geen proces rondom de voorraadbeheer Wmo-hulpmiddelen**		**Kans:**	**Hoog**
Jaar van constateren	**2022**	**Status bevinding:** Actie ondernomen	**Impact:**	**Middel**
Constatering	De gemeente koopt hulpmiddelen in bij haar leveranciers. Deze hulpmiddelen worden na aankoop direct ingezet bij cliënten. De gemeente heeft geen interne registratie van de ingekochte voorraad. Het beheer van de voorraad is belegd bij contractpartijen. De gemeente voert geen toets uit op de opgave van de contractpartijen. De voorraden worden in de financiële administratie direct in de kosten opgenomen in het boekjaar van aanschaf. Periodiek vindt een beoordeling plaats waarbij eventuele afstoting van de in het verleden ingekochte hulpmiddelen plaatsvindt. Er is geen beleid/proces rondom de goedkeuring van verkoopbesluiten van voorraden.			
Risico	Het risico bestaat dat hulpmiddelen ten onrechte aan het beheer van de gemeente worden onttrokken als gevolg van fraude of fouten.			
Aanbeveling	Wij adviseren u om waarborgen in dit proces aan te brengen ten einde het voorraadbeheer in te richten, zodat inzicht wordt verkregen in de eigendommen van de gemeente. Daarnaast adviseren wij u functiescheiding in te richting in het proces rondom afstoting van hulpmiddelen.			
Opvolging 2024 en gevolgen voor de jaarrekening-controle	In 2024 is een project opgestart waarbij Medipoint is gevraagd welke middelen Rijswijk momenteel in gebruik heeft. Het doel van de actie is tweeledig: - Een kloppende registratie van de ingekochte voorraad hulpmiddelen krijgen - Zicht hebben op de hulpmiddelen die de gemeente Rijswijk in bezit heeft Het ontvangen overzicht van Medipoint wordt vergeleken met de gegevens van ZorgNed. Zaken die bij de vergelijking opvallen worden momenteel onderzocht en handmatig hersteld. Zodra alles opgeschoond is, wilt de gemeente dit proces automatisch kunnen uitvoeren. Hiermee blijft de aanbeveling voor boekjaar 2024 nog onderhanden.			

6a. Bijlage - Opvolging detailbevindingen voorgaande jaren

Detailbevindingen interne beheersing – Bevindingen per proces

Bevinding	**Geen tweede toetsing op de gehanteerde bouwkosten in een vergunningsaanvraag**		**Kans:**	**Middel**
Jaar van constateren	**2018**	**Status bevinding:** Actie ondernomen	**Impact:**	**Middel**
Constatering	Wij hebben tijdens de controle vastgesteld dat er bij het beschikken van de omgevingsvergunningen geen controle plaatsvindt op de nauwkeurigheid van de bouwkosten. Wel hebben wij begrepen dat deze controle nog voor het opstellen van de jaarrekening uitgevoerd wordt.			
Risico	Het risico bestaat dat bouwbedrijven bewust een te lage bouwkostensom opgeven en dat medewerkers deze als gevolg van fraude of fouten ten onrechte niet signaleren. In deze gevallen vindt legesoplegging voor een te laag bedrag plaats, waardoor de gemeente te lage baten uit bouwleges heeft.			
Aanbeveling	Wij adviseren u om een plausibiliteitscheck uit te voeren op de juistheid van de opgave bouwkosten in een aanvraag. Wij adviseren u een procedure op te stellen waarin ingegaan wordt op wanneer deze analyse een vereiste is. Bijvoorbeeld wanneer sprake is van een specifieke vergunning of een hoge leges.			
Opvolging 2024 en gevolgen voor de jaarrekening-controle	In 2024 is de gemeente Rijswijk gestart met een rekentool van Casadata. Deze rekentool is ook opgenomen in de legestabel. De casemanager voert via deze tool een check op de bouwkosten uit. Ook heeft de gemeente het vierogen-principe strakker ingericht op de leges. Voor 2025 wil de gemeente met een externe partij een opdracht afsluiten om een aantal dossiers – met name grote projecten -op bouwkosten door te rekenen. Voor de jaarrekeningcontrole 2024 zullen wij een gegevensgerichte controle op een aantal omgevingsvergunningen dossiers uitvoeren. Deze controle-aanpak wijkt niet af van voorgaand jaar.			

6a. Bijlage - Opvolging detailbevindingen voorgaande jaren

Detailbevindingen interne beheersing – Bevindingen per proces

Bevinding	**Onvolledige onderbouwing uitgangspunten grondexploitatie**		**Kans:**	**Middel**
Jaar van constateren	**2019**	**Status bevinding:** Actie ondernomen	**Impact:**	**Hoog**
Constatering	Wij hebben in het verleden geconstateerd dat niet alle uitgangspunten van de verwachte kosten en opbrengsten bij Rijswijk Buiten (voldoende) onderbouwd zijn.			
Risico	Het risico bestaat dat uitgangspunten in de grondexploitatie, voor wat betreft de te verwachten grondopbrengsten of nog te maken kosten, niet toereikend zijn ingeschat of onderbouwd waardoor de waardering van de grondexploitaties onnauwkeurig kan zijn.			
Aanbeveling	Wij adviseren u de actualisatie van RijswijkBuiten tijdig op te pakken en af te ronden, zodat de eventuele impact hiervan op het exploitatieresultaat en de waardering in de jaarrekening tijdig bekend is.			
Opvolging 2024 en gevolgen voor de jaarrekening-controle	In navolging op de al gerealiseerde verbeteringen uit afgelopen jaren is gemeente Rijswijk gedurende 2024 verder bezig geweest met actualiseren van de uitgangspunten voor grondexploitatie RijswijkBuiten. Hierbij heeft de gemeente dit jaar alle civieltechnische kosten aangepast op externe ramingen. Alleen de laatste kleinere restjes Sion en Parkrijk zijn op dezelfde manier naar prijspeilniveau gecorrigeerd met 3,5%. De aanbeveling rondom het onderbouwen en actualiseren van de uitgangspunten in de grondexploitatie is hiermee onderhanden. Bij de controle van jaarrekening 2024 zullen wij de opvolging hiervan toetsen.			

6a. Bijlage - Opvolging detailbevindingen voorgaande jaren

Detailbevindingen interne beheersing – Bevindingen per proces

Bevinding	**Monitoring volledigheid parkeeropbrengsten**		**Kans:**	**Middel**
Jaar van constateren	**2019**	**Status bevinding:** Actie ondernomen	**Impact:**	**Middel**
Constatering	In het verleden hebben wij geconstateerd dat een duidelijke vastlegging en aansluiting van parkeeropbrengsten ontbrak.			
Risico	Het risico bestaat dat parkeeropbrengsten niet volledig worden verantwoord en dat dit intern niet wordt opgemerkt.			
Aanbeveling	Wij begrijpen dat u afgelopen jaar het proces ‘parkeerbelastingen’ uitgebreid heeft geëvalueerd. Wij adviseren u de taken en verantwoordelijkheden (waaronder de samenwerking en afspraken met externe partijen) van dit proces eenduidig te beschrijven en controle op de volledigheid van de opbrengsten heffingen en naheffingen mee te nemen en deze controle periodiek uit te voeren.			
Opvolging 2024 en gevolgen voor de jaarrekening-controle	In 2024 is de gemeente Rijswijk begonnen met het maandelijks uitdraaien van een overzicht bij het team van Mobiliteit & Parkeren met alle inkomsten uit het systeem en de inkomsten die worden verkregen vanuit Cannock Chase (de externe partij die de naheffingen voor de gemeente verzorgt). Deze overzichten worden uitgewerkt in een rapportage die wordt gedeeld binnen de organisatie. De volgende stap die de gemeente hierbij wilt zetten is om tussen beiden bestanden een verschillenanalyse te maken. Daarnaast gaat aan Cannock Chase gevraagd worden om een jaarlijks overzicht / accountantsverklaring. Ook is de gemeente sinds 1 februari 2024 aangesloten bij SHPV – NPR (Straatparkeren - SHPV). Deze partij zorgt voor de contracten en betalingen van alle aangesloten belparkeerders/parkeerproviders. Tevens leveren zij een accountantsverklaring aan. De gegevens uit de schriftelijke rapportages van maandinkomsten en gegevens uit het systeem van Rijswijk ten aanzien van inkomsten per provider komen tot nu toe een op een overeen met elkaar. Gemeente Rijswijk is daarnaast bezig met het ontwikkelen van een dashboard waarin zij alle data inzake parkeeropbrengsten centraal bij elkaar zullen hebben. Naar verwachting zal dit vanaf 2025 te gebruiken zijn. Voor de jaarrekeningcontrole 2024 zullen wij, voor zover dit kan, gebruik maken van de accountantsverklaringen van de verschillende providers bij het controleren van de volledigheid van de parkeeropbrengsten.			

6a. Bijlage - Opvolging detailbevindingen voorgaande jaren

Detailbevindingen interne beheersing – Bevindingen per proces

Bevinding	**Geen zichtbare controle op de volledigheid van het verhuurregister**		**Kans:**	**Middel**
Jaar van constateren	**2018**	**Status bevinding:** Actie ondernomen	**Impact:**	**Middel**
Constatering	Tijdens de controles in voorgaande jaren hebben wij geconstateerd dat er geen aansluiting gemaakt wordt tussen de contractenadministratie (verhuur register) en de financiële administratie. Tevens ontbreekt een analyse tussen de vastgoedadministratie en de verhuuradministratie. Hierdoor is het niet mogelijk om op effectieve wijze vast te stellen of de verhuuradministratie volledig is.			
Risico	Het risico bestaat dat verhuuropbrengsten niet volledig worden verantwoord, doordat nieuwe contracten niet worden geregistreerd in het verhuurregister.			
Aanbeveling	Wij adviseren u om jaarlijks een vergelijking op objectniveau te maken tussen de contractenadministratie en de verhuuropbrengsten. Tevens adviseren wij u om periodiek een analyse te maken tussen de vastgoedregistratie en de verhuuropbrengsten om na te gaan of de opbrengstenverantwoording volledig is			
Opvolging 2024 en gevolgen voor de jaarrekening-controle	Momenteel lopen er een aantal trajecten met als doel om de vastgoedorganisatie van Rijswijk naar een kwalitatief hoger plan te tillen. Als onderdeel daarvan worden er ook werkprocessen onder de loep genomen. Dit specifieke werkproces maakt daar onderdeel van uit en is inmiddels opgeleverd. Voor de jaarrekeningcontrole 2024 vragen wij van de gemeente om dit specifieke afgeronde werkproces op te leveren voor beoordeling. Daarnaast vragen wij in het kader van de jaarrekeningcontrole (voor zover dit nog niet is gedaan met dit specifieke werkproces) een analyse van de volledigheid van de verhuuropbrengsten te maken per pand door een relatie te leggen tussen het gemeentelijke vastgoed in eigendom, het huidige gebruik en de bijbehorende verhuuropbrengsten, zodat kan worden vastgesteld dat voor alle panden de verhuuropbrengsten worden verantwoord.			

6a. Bijlage - Opvolging detailbevindingen voorgaande jaren

Detailbevindingen interne beheersing – Bevindingen per proces

Bevinding	**Geen eenduidige werkwijze verhuurproces**		**Kans:**	**Middel**
Jaar van constateren	**2022**	**Status bevinding:** Actie ondernomen	**Impact:**	**Middel**
Constatering	Wij constateren dat verschillende personen van verschillende afdelingen betrokken zijn bij het proces verhuur. Bij het interview dat wij over dit proces hebben gehouden bleek dat er niet over alle processtappen eenduidige werkafspraken zijn gemaakt die door alle afdelingen worden nageleefd. Onder andere om deze reden heeft de afdeling Financiën in dit proces een uitvoerende rol in het verzamelen van verhuurafspraken en het registreren en factureren.			
Risico	Het risico bestaat dat verhuurcontracten niet bekend zijn bij de relevante functionarissen, waardoor verhuuropbrengsten ten onrechte niet in rekening worden gebracht.			
Aanbeveling	Wij adviseren u om het proces rondom de verhuuropbrengsten te beschouwen en waar nodig aanvullende maatregelen te nemen zodat bevoegdheden en verantwoordelijkheden van medewerkers duidelijk zijn, zodat alle betrokkenen de juiste taken uitvoeren.			
Opvolging 2024 en gevolgen voor de jaarrekening-controle	Momenteel lopen er een aantal trajecten met als doel om de vastgoedorganisatie van Rijswijk naar een kwalitatief hoger plan te tillen. Als onderdeel daarvan worden er ook werkprocessen onder de loep genomen. Dit specifieke werkproces maakt daar onderdeel van uit en is inmiddels opgeleverd. Voor de jaarrekeningcontrole 2024 vragen wij van de gemeente om dit specifieke afgeronde werkproces op te leveren voor beoordeling. Daarnaast vragen wij in het kader van de jaarrekeningcontrole (voor zover dit nog niet is gedaan met dit specifieke werkproces) een analyse van de volledigheid van de verhuuropbrengsten te maken per pand door een relatie te leggen tussen het gemeentelijke vastgoed in eigendom, het huidige gebruik en de bijbehorende verhuuropbrengsten, zodat kan worden vastgesteld dat voor alle panden de verhuuropbrengsten worden verantwoord.			

6b. Bijlage – Bevindingen IT omgeving

Detailbevindingen interne beheersing – Toegangsbeveiliging netwerk

	Authenticatie	Autorisatie
Constatering	De wachtwoordinstellingen zijn toereikend aan de “Best Practice” van Baker Tilly. De gemeente Rijswijk heeft het netwerk en de instellingen hiervan belegd bij de gemeente Delft. Er zijn afspraken gemaakt rondom het periodiek controleren van actieve gebruikers, dit wordt eens per 90 dagen uitgevoerd.	De hoge rechten in de Windows Active Directory zijn beperkt tot onafhankelijke functionarissen in het kader van de jaarrekeningcontrole. De hoge rechten zijn belegt bij de gemeente Delft als netwerk leverancier. Wij hebben geen functie-autorisatie matrix met een uitgangspositie (norm) voor inrichting en controle vastgesteld.
Risico	Wij hebben geen verhoogd risico vastgesteld met betrekking tot de authenticatie van het netwerk.	Het risico van het niet hebben van een functie autorisatie matrix is dat gebruikers mogelijk toegang krijgen tot informatie en systemen waarvoor ze niet bevoegd zijn, wat kan leiden tot fouten en misbruik binnen de organisatie.
Aanbeveling	Niet van toepassing	Wij raden aan om een functie-autorisatie matrix te implementeren en rollen ten aanzien hiervan te verdelen.
Gevolgen voor de jaarrekening-controle	Voor de jaarrekeningcontrole is het risico verlaagd naar een acceptabel niveau doordat er gebruik wordt gemaakt van Single-Sign-On met betrekking tot applicatie ZorgNed. Wij hebben geen verhoogd risico met betrekking tot authenticatie vastgesteld ten behoeve van de applicaties die gebruik maken van SSO.	
Management commentaar		

6b. Bijlage – Bevindingen IT omgeving

Detailbevindingen interne beheersing – Toegangsbeveiliging en wijzigingsbeheer ZorgNed

	Authenticatie	Autorisatie	Wijzigingsbeheer
Constatering	Binnen de applicatie is sprake van Single Sign-On (SSO), waardoor de wachtwoord instellingen op het netwerk leidend zijn. Zie uitwerking slide ‘netwerk’. Daarnaast voldoen de wachtwoordinstellingen voor toegang buiten het netwerk aan de “BT best practise”.	De hoge rechten voor het netwerk zijn belegd bij onafhankelijke functionarissen in het kader van de jaarrekeningcontrole. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat er een formele functie-autorisatiematrix en een periodieke review van gebruikers en rechten wordt uitgevoerd en wordt vastgelegd.	Bij ZorgNed worden de wijzigingen doorgevoerd door de leverancier van de applicatie, te weten ZorgNed. De release notes worden beoordeeld en deze beoordeling wordt formeel vastgelegd.
Risico	Zie uitwerking slide ‘’netwerk’’.	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Aanbeveling	Zie uitwerking slide ‘’netwerk’’.	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Gevolgen voor de jaarrekening-controle	Voor de jaarrekeningcontrole is het risico verlaagd naar een acceptabel niveau voor authenticatie en autorisatie. Ten aanzien van het wijzigingsbeheer kan er gebruik worden gemaakt van de technische functionaliteiten van de applicatie.		
Management commentaar			

6b. Bijlage – Bevindingen IT omgeving

Detailbevindingen interne beheersing – Toegangsbeveiliging en wijzigingsbeheer Key2Financien

	Authenticatie	Autorisatie	Wijzigingsbeheer
Constatering	De wachtwoordinstellingen zijn toereikend aan de “Best Practise” van Baker Tilly. Wij hebben geen formeel proces vastgesteld voor het periodiek controleren van actieve gebruikers in de applicatie.	De hoge rechten voor het netwerk zijn belegd bij onafhankelijke functionarissen in het kader van de jaarrekening controle. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat er een formele functie-autorisatiematrix en logging van de wijzigingen van gebruikers en de behorende rechten aanwezig is.	Wij hebben vastgesteld dat een overzicht van bevindingen wordt gedocumenteerd ten aanzien van het doorvoeren van wijzigingen bij elke versie. De release notes worden beoordeeld en deze beoordeling wordt vastgelegd.
Risico	Het risico bestaat dat door het niet uitvoeren van periodieke controles op gebruikersrechten en rollen, accounts van medewerkers die uit-dienst zijn getreden actief blijven in het systeem. Dit leidt tot ongeautoriseerde toegang en eventuele datalekken.	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Aanbeveling	Wij raden aan om periodieke controles uit op de gebruikersrechten en rollen, en deze controle formeel vast te leggen.	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Gevolgen voor de jaarrekening-controle	Voor de jaarrekeningcontrole is het risico verlaagd naar een acceptabel niveau voor authenticatie en autorisatie. Ten aanzien van het wijzigingsbeheer kan er gebruik worden gemaakt van de technische functionaliteiten van de applicatie.		
Management commentaar			

6b. Bijlage – Bevindingen IT omgeving

Detailbevindingen interne beheersing – Toegangsbeveiliging en wijzigingsbeheer Suite Sociaal Domein

	Authenticatie	Autorisatie	Wijzigingsbeheer
Constatering	De wachtwoordinstellingen zijn toereikend aan de “Best Practice” van Baker Tilly. De wachtwoord eisen worden afgedwongen door de leverancier. Verder hebben wij vastgesteld dat er een periodieke controle op actieve gebruikers plaatsvindt.	De hoge rechten voor het netwerk zijn belegd bij onafhankelijke functionarissen in het kader van de jaarrekening controle. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat er een functie-autorisatiematrix en een periodieke review van gebruikers en rechten worden uitgevoerd.	Wij hebben vastgesteld dat er een procedure bestaat voor het doorvoeren van wijzigingen voor de applicatie. Hierin hebben wij vastgesteld dat er nieuwe wijzigingen worden beoordeeld en de resultaten hiervan formeel worden vastgelegd.
Risico	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Aanbeveling	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Gevolgen voor de jaarrekening-controle	Voor de jaarrekeningcontrole is het risico verlaagd naar een acceptabel niveau voor authenticatie en autorisatie. Ten aanzien van het wijzigingsbeheer kan er gebruik worden gemaakt van de technische functionaliteiten van de applicatie.		
Management commentaar			

Contact

Stefan Turenhout
Director Audit
s.turenhout@bakertilly.nl

Barbara Dijkstra – De Klerk
Manager Audit
b.dijkstra@bakertilly.nl

Kantoorgegevens

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Churchillplein 5D
Postbus 85745
2517 KZ Den Haag
+31 70 358 90 00

Baker Tilly (Netherlands) N.V. trading as Baker Tilly is a member of the global network of Baker Tilly International Ltd., the members of which are separate and independent legal entities.